

DEPARTEMENT
WERK &
SOCIALE
ECONOMIE

KERNCIJFERS VAN HET VLAAMSE STELSEL
VAN DE DIENSTENCHEQUES VOOR
BUURTDIENSTEN EN -BANEN

Jaarrapport 2017-2018

Inhoud

Managementsamenvatting	4
1 Inleiding	7
1.1 Korte schets van het dienstencheque-systeem	7
1.2 Doel van het rapport	7
1.3 Bronnen	7
1.3.1 DWSE-gegevens	7
1.3.2 Sodexo-gegevens	7
1.3.3 Data-aanvraag KSZ	8
1.4 Structuur van het rapport	9
2 Kerncijfers van het dienstenchequesysteem	10
2.1 Aantal uitgegeven en terugbetaalde cheques	10
2.2 Gebruikers	13
2.2.1 Aantal dienstenchequegebruikers en evolutie sinds de opstart van het systeem	13
2.2.2 Intensiteit van het dienstenchequegebruik	13
2.3 Erkende ondernemingen	15
2.4 Werknemers	17
3 Analyse van de dienstenchequegebruiker	18
3.1 Profiel van de dienstenchequegebruiker	19
3.2 De arbeidspositie van de dienstenchequegebruikers	21
3.3 De huishoudsamenstelling van de dienstenchequegebruikers	24
3.4 Gebruik elektronische dienstencheques	26
3.5 Intensiteit van het gebruik van dienstencheques	27
3.6 Focus op de nieuwe gebruiker in 2017	29
4 Analyse van de erkende dienstencheque-onderneming	30
4.1 Evolutie per type onderneming	30
4.2 Redenen voor intrekking van erkenning	32
4.3 Aantal aangekochte dienstencheques per type onderneming	33
5 Analyse van de dienstenchequewerknemer	35
5.1 Profiel van de dienstenchequewerknemers	35
5.2. Gezinssituatie van de dienstenchequewerknemers	41
5.2.1. Huishoudsamenstelling	41
5.2.2. Werkintensiteit	42
5.3. De jobs van dienstenchequewerknemers	43

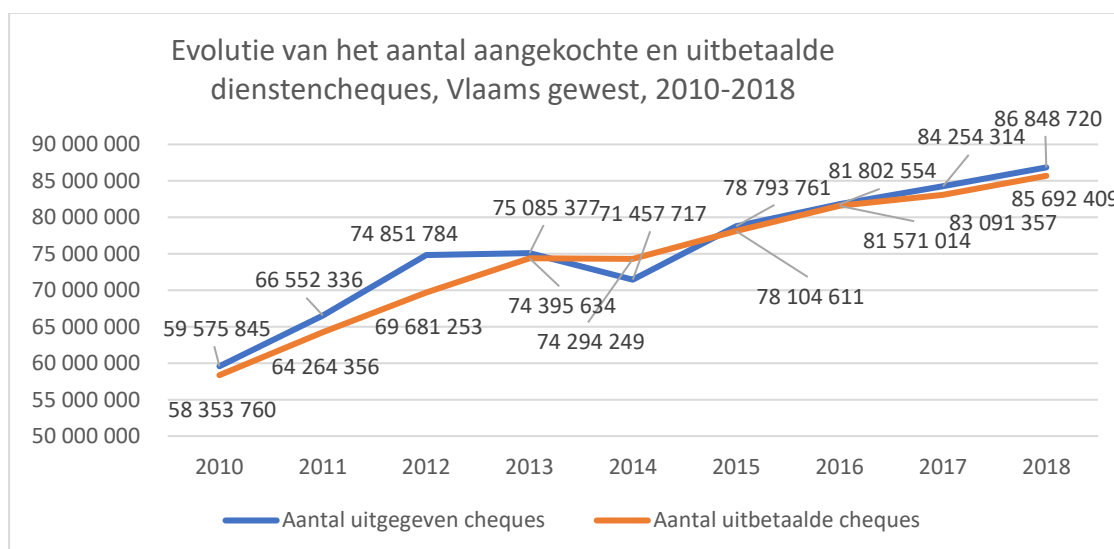
5.3.1.	Dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs	44
5.3.2.	De dienstenchequewerknemer werkt bij meerdere klanten	46
5.3.3.	Duurzaamheid van de jobs	47
6.	Kostprijs van het dienstenchequesysteem.....	49
7.	Bijlagen	51
7.2.	Bijlage 1: Profiel van alle werkenden, Vlaanderen 2013-2016	51
7.3.	Bijlage 2: Onderwijsgegevens in het datawarehouse KSZ.....	52

Managementsamenvatting

Het gebruik van dienstencheques is wijd verspreid onder de Vlaamse bevolking: in 2018 hebben 744.930 Vlaamse gebruikers samen 86,8 miljoen dienstencheques gekocht en ze hebben deze gebruikt bij 1.422 erkende ondernemingen. Daarmee werden 102.195 dienstenchequewerknemers aan het werk gezet, gemiddeld gedurende 2,2 uur per week per gebruiker. Recent onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid geeft aan dat het gaat over een zeer groot aantal netto gecreëerde jobs voor laag- en middengeschoolde vrouwen¹.

De sector bleef de afgelopen drie jaar verder groeien, zij het met een lager groeiritme dan 10 jaar terug. Het aantal aangekochte dienstencheques steeg tussen 2016 en 2018 jaarlijks met +3%.

¹ HIVA in opdracht van Departement Financiën en Begroting en Departement Werk (2019), 'The impact of the service vouchers on low-skilled employment' - Author: S. Desiere

Het aantal gebruikers steeg tussen 2016 en 2018 met + 11%. Zo stroomden er 103.078 nieuwe gebruikers in tussen 2016 en 2017. Het aantal werknemers nam de laatste drie jaar toe met +7.148 eenheden of een groei met +7,5%. Ondanks de voortdurende groei van het verbruik van dienstencheques en van de tewerkstelling, daalt het aantal erkende dienstencheque-ondernemingen tussen 2016 en 2018 van 1.853 naar 1.422 en het aantal ondernemingen met maatschappelijk zetel in Vlaanderen van 916 naar 831 (-9%). De sector zit in een consolidatiebeweging, waarbij in Vlaanderen vooral kleinere spelers de sector verlaten (via vrijwillige stopzettingen), en grotere ondernemingen een groeiend marktaandeel veroveren.

Evolutie van het dienstenchequestelsel 2016-2018

Actor		2016	2017	2018
Gebruikers	Aantal gebruikers die minstens 1 bestelling plaatsten	668.066	714.762	744.930
	Aantal aangekochte dienstencheques	81.802.554	84.254.314	86.848.720
	Aantal uitbetaalde dienstencheques	81.571.014	83.091.357	85.692.409
	Gemiddeld aantal aangekochte dienstencheques (uren) per gebruiker per week	2,4	2,3	2,2
Werknemers	Aantal werknemers in de loop van het jaar	95.047 (2015)	98.625 (2016)	102.195 (2017)
Ondernemingen	Aantal erkende ondernemingen op het einde van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1.853 (916)	1.759 (892)	1.422 (831)
Kost	Bruto-kost van het stelsel (WSE subsidie, fiscale aftrek, omkadering, Opleidingsfonds)	1.292 mln.	1.301 mln.	Nog niet beschikbaar

(bron: Sodexo en DWSE)

Bij **de gebruikers** van dienstencheques kunnen we grosso modo twee grote groepen onderscheiden. Enerzijds de grootste groep dertigers en veertigers (40% van de gebruikers), die samenvalt met de “drukke levensfase”, koppels mét vooral kinderlast, en waarvan méér dan 90% werkend is. De werkzaamheidsgraad onder de gebruikers op actieve leeftijd (<65 jaar) is met 88% aanzienlijk hoger dan bij de globale actieve bevolking, waar slechts 72% werkte tussen 20 en 64 jaar (cijfers 2016), wat erop wijst dat dienstencheques de combinatie tussen gezin en arbeid ondersteunen. Anderzijds is er de groep 65plussers, die 30% uitmaakt van de dienstenchequegebruikers. In 2016 waren er 171.000 gepensioneerde gebruikers of 87% van alle 65+ gebruikers. Zij zijn vooral alleenstaand (44%) of behoren tot een koppel zonder kinderen (45%). Dienstenchequegebruikers zijn voor 92% van Belgische origine.

De intensiteit van het verbruik van dienstencheques varieert sterk naar leeftijd. Het is het hoogst bij veertigers, dikwijls een drukke levensfase met opgroeiende kinderen en een baan en het laagst bij personen jonger dan 30 jaar; 65plussers zitten daar tussenin.

Bijna 60% van de gebruikers gebruikte in 2018 elektronische dienstencheques. Bij de jongere generatie is met méér dan 80% het digitaal gebruik bijna volledig ingeburgerd. Maar ook bij de oudere leeftijdsgroepen groeit op korte tijd het digitale gebruik: bij de 65-79 jarigen is dit al 42% en zelfs bij de 80plussers gebruikt al bijna één op drie elektronische dienstencheques.

De **dienstenchequewerknemers** zijn voor 98% vrouwen en dit gegeven verandert niet over de afgelopen jaren. Er werken relatief weinig jongeren in de dienstencheques, maar veel dertigers en veertigers. Het werknemersbestand vergrijst snel met reeds 30% 50plussers aan het werk in de sector. De vergrijzing in de dienstenchequesector (tussen 2015-2018 +28% 50plussers) is zelfs meer uitgesproken dan de vergrijzing in andere sectoren (+10%) of in de commerciële schoonmaaksector (+18%) in dezelfde periode.

Het dienstenchequestelsel geeft substantiële jobkansen aan werknemers met een migratieachtergrond. 73% van de dienstenchequewerknemers heeft in 2017 de Belgische nationaliteit, 57% is van Belgische origine. In 2017 vonden ruim 44.000 personen met een migratieachtergrond een job in de dienstenchequesector. De grootste groepen komen uit de Europese Unie. Van alle personen met migratieachtergrond komt 36% uit Oost-Europa en 29% uit andere EU landen. De overige werknemers hebben een herkomst uit Magreb landen of Turkije (12%), Afrika (10%) en zijn verder verspreid over diverse andere landen (Latijns-Amerika, Azië, etc).

93% van de dienstenchequewerknemers werkt deeltijds. Omdat de overgrote meerderheid (73%) een (verdienende) partner heeft, zijn er weinig gezinnen waarbij een deeltijds dienstenchequeloon de enige inkomensbron is (cfr. 'werkarme' gezinnen). De deeltijdse banen worden bij meerdere klantgezinnen uitgeoefend. Een kleine helft, 46% van de dienstenchequewerknemers, werkt bij 1 tot 5 klanten per maand maar 41% werkt bij 6 tot 10 klanten per maand. Dit is conform met eerdere studies, waaruit blijkt dat het werken voor veel verschillende klanten, met verschillende verwachtingen, in steeds wijzigende huishoudsettings en met soms een grote mobiliteit tussen de diverse werkplekken een groot aanpassingsvermogen vergen van de werknemer en bepalend zijn voor de werkbaarheid van de job. Er is een zekere mobiliteit binnen de sector: binnen het jaar verdwijnen 17% van de dienstenchequewerknemers uit het stelsel; de helft van de dienstenchequewerknemers blijven evenwel actief in het stelsel gemeten over een periode van vijf jaar.

Het aantal erkende **dienstencheque-ondernemingen**, die huishoudhulpverlening tewerkstellen, blijft verder afnemen in Vlaanderen in 2017 en 2018, tot 1.422. De belangrijkste reden voor het afnemen van het aantal erkende ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen zijn de vrijwillige intrekkingen. Een groot aantal ondernemingen geeft hierbij aan dat de onderneming wordt overgenomen door een andere dienstencheque-onderneming. In 2018 bestaan de meeste erkende ondernemingen als handelsvennootschap (53%), gevolgd door vzw's (15%) en OCMW's (12%).

1 Inleiding

1.1 Korte schets van het dienstencheque-systeem

Het dienstenchequestelsel is een initiatief ter bevordering van buurtdiensten en -banen en stelt particulieren in staat om een erkende onderneming te betalen voor hulp van huishoudelijke aard, waarbij de dienstencheque als betaalmiddel wordt gebruikt. Sinds 1 januari 2016 zijn de drie gewesten bevoegd voor de opvolging en uitvoering van de dienstenchequemarkt. In Vlaanderen wordt de materie beheerd door het Departement Werk en Sociale Economie (hierna: DWSE).

Het stelsel van de dienstencheques had bij aanvang een driedelig doel voor ogen:

- Voldoen aan de vraag van particulieren naar hulp bij een hele reeks huishoudelijke taken, op een administratief eenvoudige manier en tegen een prijs die voor de gebruiker van de diensten concurrentieel is met de prijzen die hij normaal zou betalen in het zwarte of grijze circuit;
- De creatie van volwaardige jobs, waarbij in het bijzonder kwetsbare en laaggeschoolde werkzoekenden of inactieve personen activiteiten, die vroeger werden uitgevoerd in het grijze of zwarte circuit, kunnen uitvoeren in een werknemersstatuut met behoorlijke loon- en arbeidsvoorwaarden verbonden met een arbeidsovereenkomst bij een erkende onderneming;
- Het bestrijden van zwartwerk in de sector van huishoudelijke diensten.

1.2 Doel van het rapport

In het licht van bovenstaand driedelig doel wil DWSE monitoren hoe het stelsel evolueert. Dit rapport heeft betrekking op de 3 actoren van het stelsel, namelijk de gebruiker, de erkende ondernemingen en de werknemers. Het rapport geeft op basis van beschikbare administratieve gegevens een overzicht van de omvang, het profiel en de evolutie van de drie actoren. Daarnaast worden kerncijfers van het stelsel gerapporteerd over de evolutie van het totale gebruik van dienstencheques en van de brutokost van het systeem.

1.3 Bronnen

Om het systeem en alle betrokken actoren in kaart te brengen, werd voornamelijk gebruik gemaakt van onderstaande administratieve bronnen.

1.3.1 DWSE-gegevens

Het Departement WSE beschikt over een applicatie voor het interne dossierbeheer rond de erkenningen van dienstenchequeondernemingen. Op basis van deze applicatie worden de belangrijkste gegevens van de erkende ondernemingen bijgehouden, de evolutie van het aantal erkenningen gemonitord en beslissingen van de erkenningscommissie verwerkt. Deze applicatie is de belangrijkste gegevensbron voor de evaluatie van de erkende ondernemingen in dit rapport.

1.3.2 Sodexo-gegevens

De uitgiftemaatschappij beschikt over alle gegevens in verband met de uitgifte en verwerking van de dienstencheques. Alle gegevens in dit onderzoek over het verbruik door een gebruiker of een dienstencheque-onderneming, alsook de gegevens die voorkomen op de dienstencheque zelf, zijn afkomstig van de uitgiftemaatschappij. Deze gegevens worden via een automatische gegevensflux uitgewisseld met DWSE.

1.3.3 Data-aanvraag KSZ

Door DWSE werd een gecoördineerde databevraging gedaan van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale bescherming (hierna DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (hierna: KSZ).

De bevraging richt zich tot twee actoren in het stelsel: de gebruiker en de werknemer.

Onder **actieve dienstenchequegebruikers** wordt verstaan elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo in de loop van 2016 en 2017. Voor een verdere analyse van de dienstenchequegebruikers putten we eerst de Sodexo gegevens uit. Profielgegevens waarover het departement WSE rechtstreeks beschikt zijn geslacht, leeftijd en woonplaats. Maar voor kennis van de nationaliteit/herkomst; de arbeidsmarktpositie en de gezinssituatie van de gebruikers is verrijking nodig via de KSZ. Het DWH AM&SB kan geen dienstenchequegebruikers identificeren. Hiertoe werd door het departement WSE een bestand voor verrijking aangeleverd met alle gebruikers die in het systeem van de uitgiftemaatschappij als actief staan voor 2016 en 2017. We kunnen op basis van dit bestand ook het verbruik van dienstencheques (intensiteit, elektronische of papierencheques) nagaan volgens profielkenmerken en we krijgen ook zicht of het over nieuwe dan wel bestaande gebruikers gaat.

Onder **dienstenchequewerknemers** verstaan we elke persoon die minstens één keer betaald werd met dienstencheques (en dus verbonden is met een dienstencheques-overeenkomst) in de loop van een jaar en zijn woonplaats heeft in het Vlaamse gewest. We weten niet of de werknemer voor een Vlaamse gebruiker werkt, dus het is mogelijk dat (in een beperkt aantal gevallen) er ook dienstenchequewerknemers zijn, woonachtig in Vlaanderen, die voor een gebruiker in Brussel of Wallonië werken. Het DWSE beschikt slechts over zeer beperkte gegevens van werknemers. Voorheen waren de erkende ondernemingen wettelijk verplicht gegevens te verstrekken over de tewerkstelling in het dienstenchequestelsel, via de jaarlijkse bevraging van de RVA. Sinds 2016 is dit niet meer het geval en houdt het departement een bevraging via het DWH AM&SB. Aangezien de cijfers gebaseerd zijn op werkelijke RSZ-aangiften, kunnen we ervan uitgaan dat ze een correcter beeld geven dan de vroegere RVA-enquête. Deze bevraging laat toe om zicht te krijgen op het profiel van de werknemers aan de hand van gegevens over leeftijd, geslacht, woonplaats, nationaliteit/herkomst, de gezinssituatie en de jobkenmerken van een dienstenchequebaan. We hebben geen betrouwbare administratieve gegevens ter beschikking over het scholingsniveauniveau van de werknemers. Het DWH AM&SB beschikt slechts over een aantal partiële onderwijsvariabelen, wat tot gevolg heeft dat er (vooral voor oudere leeftijdsgroepen) veel missing waarden zijn op deze variabelen. Vermits een belangrijke doelstelling van het dienstenchequestelsel de jobcreatie is voor kwetsbare (laaggeschoolde) werknemers, is scholingsniveau beleidsmatig een belangrijke parameter. Binnen de ontwikkeling van het DWH AM&SB werkt het Steunpunt Werk momenteel een methodologie uit voor een verbeterde onderwijsvariabele, zodat in de toekomst voor scholing over meer accurate gegevens beschikken (zie bijlage 2).

1.4 Structuur van het rapport

Dit evaluatierapport bestaat uit 6 delen. Na de inleiding, wordt in het tweede deel een reeks van kernindicatoren gepresenteerd die de evolutie van het gebruik van dienstencheques en van de omvang van de drie actoren (de dienstenchequegebruikers, de erkende dienstenchequeondernemingen en de dienstenchequewerknemers) in kaart brengen.

In het derde deel wordt dieper ingegaan op het profiel van de dienstenchequegebruiker. Hierbij wordt gekeken naar geslacht, leeftijd, provincie van de woonplaats, nationaliteit en herkomst. Daarnaast gaan we in op de arbeidsparticipatie van de gebruikers en op hun gezinssituatie. In het vierde deel belichten we de erkende dienstenchequeondernemingen. De evolutie van het aantal erkenningen per type onderneming wordt in kaart gebracht, alsook de redenen waarom een erkenning werd ingetrokken in de afgelopen periode. In het vijfde deel wordt het profiel van de dienstenchequewerknemer belicht, met aandacht voor geslacht, leeftijd, provincie van de woonplaats, nationaliteit en herkomst. We gaan in op de gezinssituatie en de dienstenchequebaan. In het zesde en laatste deel wordt de kostprijs van het stelsel opgevolgd. We bekijken de bruto-kostprijs van het systeem, met inbegrip van de uitgaven voor de fiscale belastingvermindering. Voor een berekening van de terugverdieneffecten, en dus de netto kostprijs, werd er onderzoek uitbesteed, waarover DWSE later zal rapporteren.

2 Kerncijfers van het dienstenchequesysteem

Dit eerste deel geeft een overzicht van het belang van het systeem van de dienstencheques voor het Vlaamse Gewest. Onderstaande tabel geeft de kerncijfers weer over de omvang van het systeem van de dienstencheques en de belangrijkste actoren van het systeem. De gebruikers worden gedefinieerd als elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo en gedomicilieerd is in het Vlaamse Gewest. Voor de ondernemingen wordt gekeken naar alle ondernemingen die erkend zijn in het Vlaamse Gewest en naar de ondernemingen met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Voor de werknemers die tewerkgesteld worden in het dienstenchequestelsel, wordt gekeken naar elke persoon die minstens één keer betaald werd met dienstencheques (en dus verbonden is met een dienstenchequeovereenkomst) in de loop van een jaar en zijn woonplaats heeft in het Vlaamse Gewest.

Tabel 1: Overzicht kerncijfers dienstenchequestelsel 2017-2018

Actor		2017	2018
Gebruikers	Aantal gebruikers die minstens 1 bestelling plaatsten	714.762	744.930
	Aantal aangekochte dienstencheques	84.254.314	86.848.720
Ondernemingen	Aantal erkende ondernemingen actief in de loop van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1399 (848)	1329 (811)
	Aantal erkende ondernemingen op het einde van het jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	1759 (892)	1422 (831)
	Aantal nieuwe erkenningen in het afgelopen jaar (met maatschappelijke zetel in Vlaanderen)	29 (28)	41 (34)
	Aantal terugbetaalde cheques ²	83.091.357	85.692.409
Werknemers	Aantal werknemers in de loop van het jaar	98.625 (2016)	102.195 (2017)

bron: Sodexo en DWSE

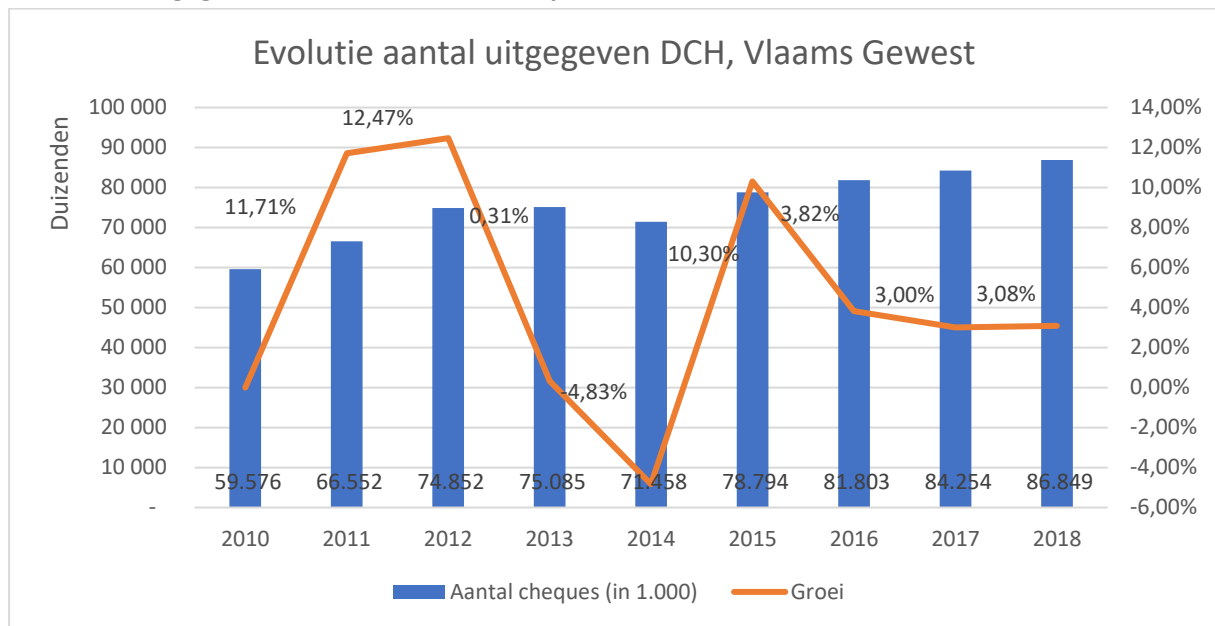
In dit deel van de evaluatie worden de kerncijfers uit bovenstaande overzichtstabel kort toegelicht, met focus op de recentste periode 2017-2018, maar ook wordt de evolutie van de voorgaande jaren weergegeven. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens van de uitgiftemaatschappij en het Departement WSE. Verder in het evaluatieverslag zal vanaf deel 3 voor elk van de actoren dieper ingegaan worden op enkele typische profielkenmerken en tendensen. Deze laatste gegevens zijn gebaseerd op de verrijkte KSZ-gegevens, voor zover deze reeds beschikbaar zijn.

2.1 Aantal uitgegeven en terugbetaalde cheques

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal door Vlaamse gebruikers aangekochte dienstencheques weer. Eind 2018 bevindt de dienstenchequemerket zich op het hoogste punt ooit sinds het begin van het stelsel. Na de stagnatie en daling van de markt in de periode 2013-2014, ten gevolge van enkele prijsverhogingen die elkaar kort opvolgden, en het herstel van de markt in 2015, stellen we een quasi constante groei vast vanaf 2016. Ook in de periode 2017-2018 blijft de aankoop van dienstencheques binnen het stelsel verder groeien aan ongeveer 3% op jaarbasis.

² Aantal terugbetaalde cheques die door Vlaamse gebruikers werden aangekocht en in het jaar ter terugbetaling werden ingediend.

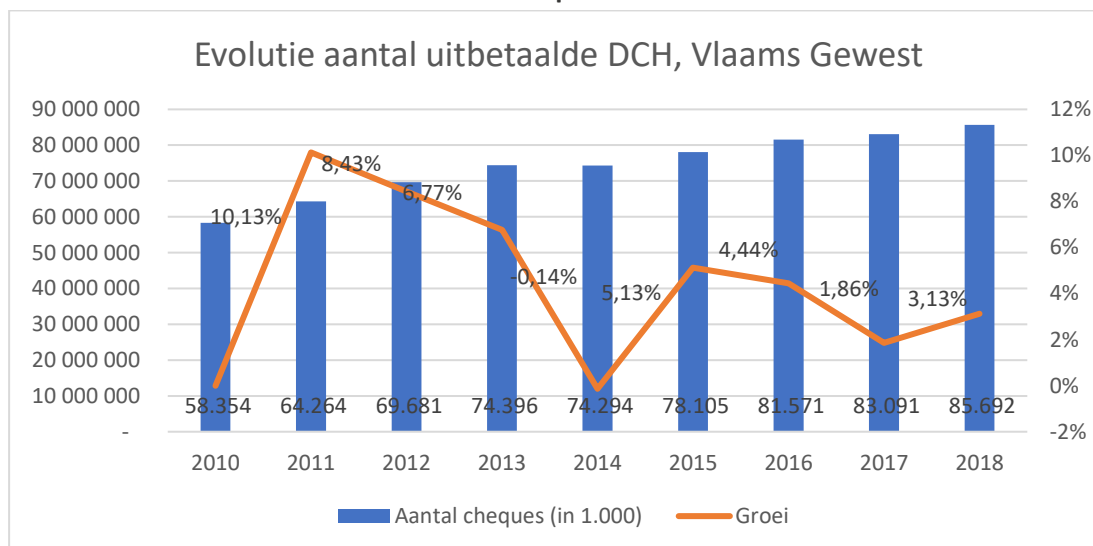
Grafiek 1: Uitgegeven Vlaamse Dienstencheques

bron: Sodexo

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal aan de ondernemingen uitbetaalde dienstencheques weer.³ Na de daling in 2014, gevolgd door een sterke stijging in 2015, merken we ook in de periode 2017-2018 een verdere stijging op, in overeenstemming met de stijging in de aankoop van dienstencheques. In 2016 was de stijging iets hoger dan de stijging in de aangekochte dienstencheques, terwijl dit in 2017 net iets lager was en in 2018 ongeveer gelijk. De verschillen tussen aangekochte en uitbetaalde cheques over de jaren heen, zijn onder andere te verklaren doordat cheques kunnen vervallen indien deze niet tijdig gebruikt worden.

Grafiek 2: Uitbetaalde Vlaamse Dienstencheques

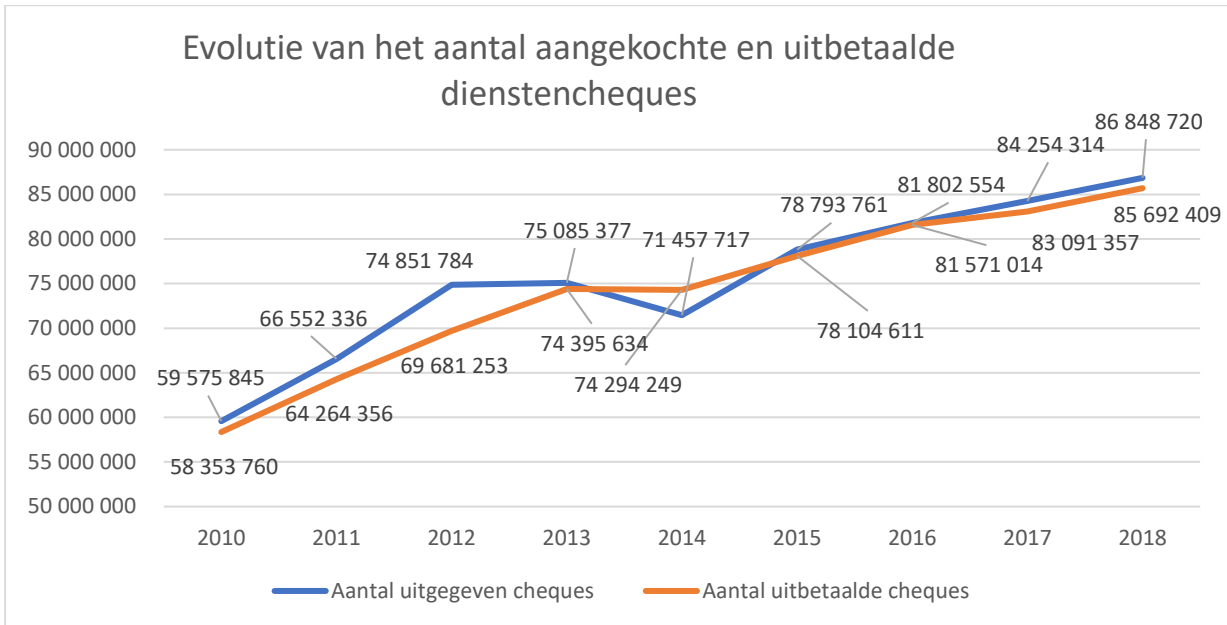
bron: Sodexo

In onderstaande grafiek wordt de evolutie van de uitgegeven en uitbetaalde dienstencheques vergeleken. Sinds 2010 lag het aantal aangekochte dienstencheques steeds hoger dan het aantal uitbetaalde dienstencheques. Enkel in 2014 was dit uitzonderlijk niet het geval omwille van de prijsstijging die vanaf 1 januari 2014 gold. Hierdoor kochten gebruikers op het einde van 2013 extra

³ Dit betreft enkel dienstencheques die door gebruikers met een domicilie in het Vlaams Gewest werden aangekocht.

veel cheques aan, wat voor een daling van de aankoop in 2014 zorgde. Sinds 2015 werd de normale situatie terug hersteld. Dit verschil valt te verklaren doordat gebruikers cheques kunnen omruilen of laten terugbetalen. Maar ook doordat er een vervaltermijn gekoppeld is aan de dienstencheque, waardoor gebruikers soms niet tijdig gebruik maken van hun aangekochte cheques en deze geen waarde meer hebben.

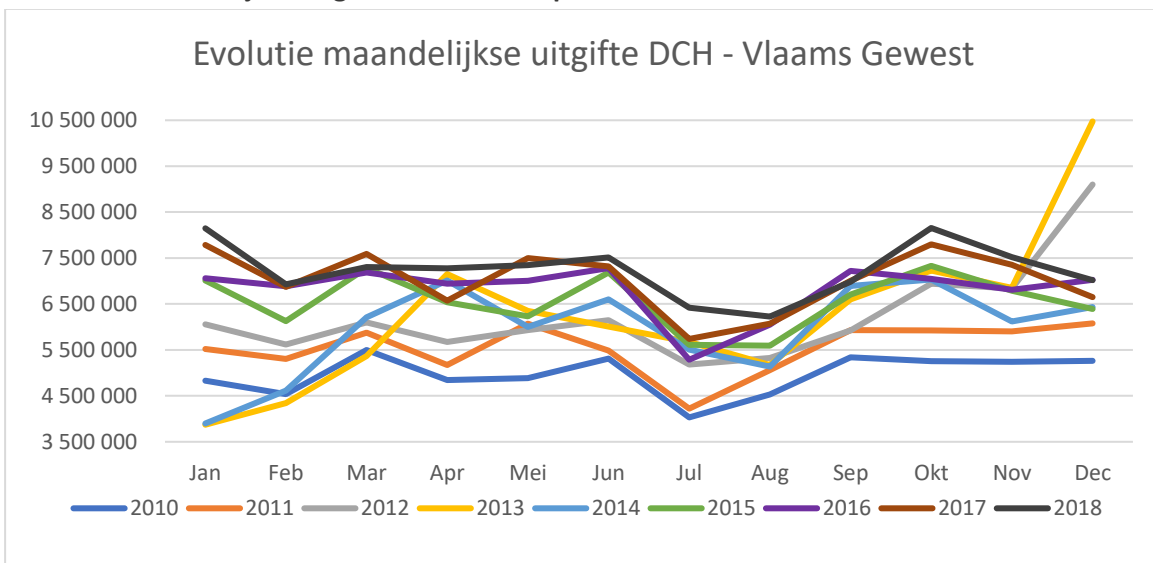
Grafiek 3: Vergelijking uitgegeven en uitbetaalde dienstencheques Vlaams Gewest

(bron: Sodexo)

In onderstaande grafiek wordt het aankoopgedrag van de gebruikers van dienstencheques op maandelijkse basis vergeleken met de voorgaande jaren. Algemeen ligt de aankoop inderdaad hoger in de periode 2017-2018. Maar net zoals voorgaande jaren worden de zomermaanden gekenmerkt door een daling in de aankoop van dienstencheques. In tegenstelling tot de meeste voorgaande jaren wordt op het einde van het jaar wel een lichte daling van de aankoop van dienstencheques vastgesteld, ten opzichte van de maanden voor de zomerdip.

Grafiek 4: Maandelijkse uitgifte dienstencheques Vlaams Gewest

bron: Sodexo

2.2 Gebruikers

In deze sectie worden reeds enkele van de kerncijfers betreffende de dienstenchequegebruikers gedomicilieerd in het Vlaams Gewest besproken. In deel 3 wordt een verdere analyse van het profiel van de gebruiker gemaakt.

2.2.1 Aantal dienstenchequegebruikers en evolutie sinds de opstart van het systeem

Onderstaande tabel geeft de cijfers weer van het aantal actieve Vlaamse dienstenchequegebruikers sinds 2008, alsook de jaarlijkse groei van het totaal aantal gebruikers. Een gebruiker wordt als actief beschouwd als hij in het betrokken jaar minstens 1 maal dienstencheques besteld heeft en woonachtig is in Vlaanderen. Dit is een individueel gegeven. Binnen een gezin kunnen er meerdere dienstenchequegebruikers zijn, maar wij weten niet of zij al dan niet tot hetzelfde gezin (of tot een koppel) behoren.

Tabel 2: Evolutie actieve gebruikers van het stelsel dienstencheques

Periode	Actieve Vlaamse gebruikers	Groei Vlaamse gebruikers
2008	349.005	
2009	407.794	16,84%
2010	460.957	13,04%
2011	504.259	9,39%
2012	544.239	7,93%
2013	582.108	6,96%
2014	603.132	3,61%
2015	642.012	6,45%
2016	668.066	4,06%
2017	714.762	6,99%
2018	744.930	4,22%

bron: Sodexo

In de periode 2017-2018 steeg het aantal actieve individuele gebruikers van Vlaamse dienstencheques terug aanzienlijk. Deze groeitrend doet zich al sinds 2008 voor en neemt zelfs even terug toe in 2017, na een afname van de groei in 2016. In 2018 daalt de groei daarentegen terug lichtjes tot 4,22%. Na de start van het dienstenchequestelsel meer dan 10 jaar geleden, is de Vlaamse gebruikersmarkt dus nog niet volledig verzadigd, maar de enorme groei van de beginperiode begint toch geleidelijk aan af te nemen.

2.2.2 Intensiteit van het dienstenchequegebruik

In 2017 kende het stelsel 714.762 actieve Vlaamse gebruikers, die samen een totaal van ongeveer 84,3 mln. cheques aankochten. In 2018 kende het stelsel 744.930 actieve Vlaamse gebruikers, die samen een totaal van ongeveer 86,8 mln. cheques aankochten. Dit betekent een gemiddeld aantal van 118 aangekochte cheques per gebruiker voor 2017 en van 117 cheques voor 2018. Dit komt overeen met een equivalent van respectievelijk 2,3 en 2,2 diensturen per week. Dit is een sterke afname tot zelfs onder het aantal van 2014, dat door de prijsstijgingen van 2013-2014 werd veroorzaakt.

Mogelijke verklaring hiervoor is dat de gezinnen hun aankopen nu beter spreiden over meerdere gebruikers voor fiscale optimalisatie, wat strookt met het stijgende aantal gebruikers en totale verbruik van dienstencheques.

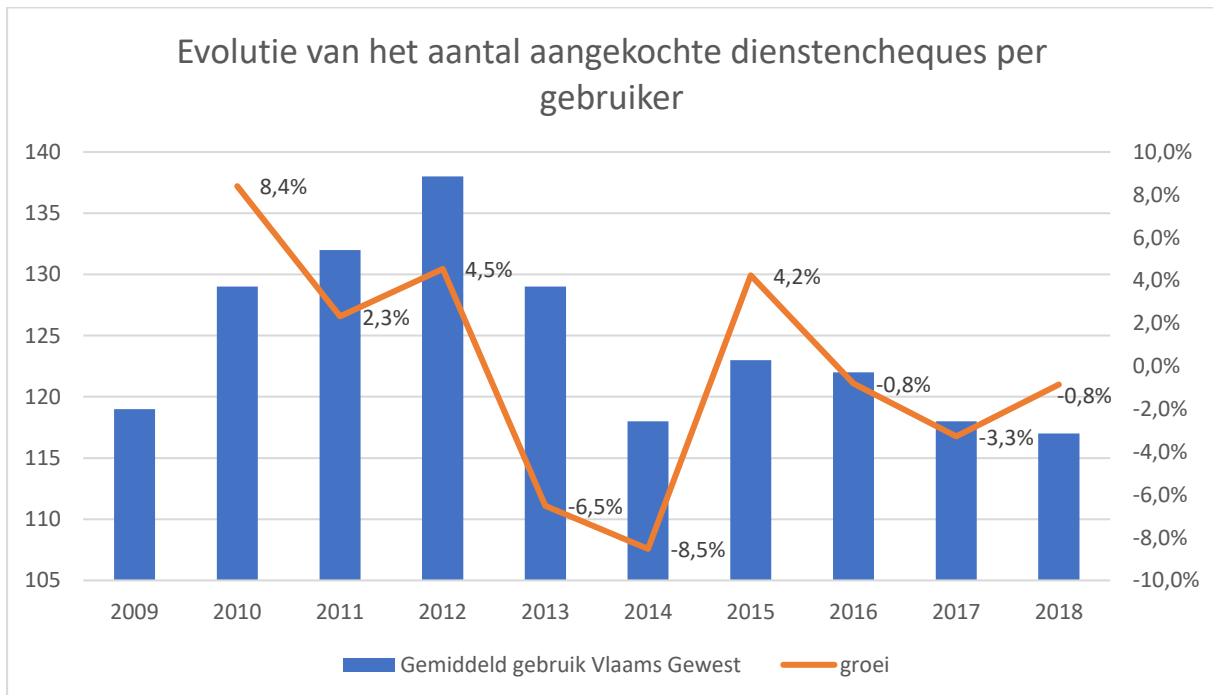
Tabel 3: Aantal aangekochte dienstencheques per gebruiker

	Vlaams Gewest	Aantal uur per week
2009	119	2,3
2010	129	2,5
2011	132	2,5
2012	138	2,7
2013	129	2,5
2014	118	2,3
2015	123	2,4
2016	122	2,4
2017	118	2,3
2018	117	2,2

Bron: Sodexo

De evolutie van het aantal aangekochte dienstencheques per gebruiker wordt in onderstaande grafiek afgebeeld voor de periode 2009-2018. Hieruit blijkt dat de Vlaamse gebruiker sterk beïnvloed geweest is door de prijsstijgingen in 2013 en 2014, met een daling van 6,5% en 8,5% in het gemiddelde gebruik. Dit effect werd al deels rechtgetrokken in 2015-2016, maar dit lijkt niet verdergezet te worden in 2017-2018. Het gemiddelde verbruik neemt zelfs opnieuw af, tot 117 aangekochte cheques op jaarbasis per gebruiker. De groei van het dienstenchequestelsel lijkt dus voornamelijk toe te wijzen aan de nieuwe gebruikers, want het gemiddelde verbruik stagneert.

Grafiek 5: Aangekochte dienstencheques per gebruiker

bron: Sodexo en DWSE

2.3 Erkende ondernemingen

De kerncijfers betreffende de erkende ondernemingen die in dit deel besproken worden, hebben betrekking op de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de ondernemingen met erkenning in Vlaanderen waarvan de maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest ligt en de ondernemingen met erkenning in Vlaanderen waarvan de maatschappelijke zetel buiten het Vlaamse Gewest ligt. Als een onderneming een erkenning heeft in Vlaanderen, ongeacht de locatie van de maatschappelijke zetel, betekent dit dat deze actief kan zijn op de Vlaamse dienstenchequemarkt voor Vlaamse gebruikers. Echter, niet alle ondernemingen met een Vlaamse erkenning zijn ook effectief actief op de Vlaamse markt. Dit kan verklaard worden door de regionalisering. Alle ondernemingen die voorheen federaal erkend waren, kregen immers vanaf 1 januari 2016 een aparte erkenning in alle 3 de Gewesten. Veel van deze ondernemingen met een maatschappelijke zetel in een ander Gewest, zijn echter niet actief in Vlaanderen en zolang hun erkenning niet wordt ingetrokken wegens inactiviteit, blijven deze ondernemingen dus voorkomen in de cijfers. Daarom wordt indien mogelijk ook een onderscheid gemaakt tussen ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen en erbuiten. Let wel dat doorheen het jaar de maatschappelijke zetel van een onderneming kan verhuizen. Hiervan wordt geen historiek bijgehouden, waardoor een onderneming hier wordt toegewezen aan een gewest op basis van het meest recente adres.

In deel 4 wordt een bredere analyse gemaakt van de cijfers van de erkende ondernemingen, waarbij gekeken wordt naar de evolutie van het aantal ondernemingen per type onderneming en de redenen voor de intrekking van de erkenning.

In 2017 werden in totaal 83.091.357 cheques uitbetaald aan de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Dit was een stijging van 1,86% ten opzichte van het jaar voorheen. Deze cheques werden uitbetaald aan de 1.399 ondernemingen die in de loop van 2017 actief waren, waarvan 848 met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Dit totaal aantal ligt een stuk lager dan het aantal erkende ondernemingen aan het eind van 2017, 1.759. Zoals hierboven uitgelegd ligt de verklaring hiervoor bij het automatisch overzetten van de erkenningen bij de regionalisering, waardoor een aantal ondernemingen nog erkend zijn in Vlaanderen, maar niet meer actief zijn.

In 2018 werden in totaal 85.692.409 cheques uitbetaald aan de ondernemingen met een erkenning in het Vlaamse Gewest. Dit was een stijging van 3,13% ten opzichte van 2017. Deze cheques werden uitbetaald aan 1.329 actieve ondernemingen, waarvan 811 met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest. Aangezien het Departement WSE sinds begin 2018 gestart is met het intrekken van de erkenningen wegens inactiviteit, is er niet langer een enorm verschil tussen het aantal erkende ondernemingen op het eind van 2018 zoals in tabel 1 aangegeven (1422) en het aantal actieve ondernemingen in de loop van het jaar 2018. De erkende ondernemingen uit het Waalse en Brusselse Gewest, die sinds de regionalisering ook een erkenning hadden in het Vlaamse Gewest maar geen Vlaamse klanten, werden op deze manier grotendeels uitgezuiverd in de loop van 2018.

In onderstaande tabel wordt het detail van de evolutie in aantal ondernemingen weergegeven. Dit illustreert opnieuw de dynamiek die zich al enkele jaren stelt in de sector, waarbij een aantal nieuwe ondernemingen een erkenning verkrijgen, maar een groter aantal ondernemingen uit het systeem stapt, zowel vrijwillig, door stopzetting, fusie of overname van de activiteiten, als ten gevolge van een intrekking van hun erkenning, ambtshalve of via de erkenningscommissie. In 2018 stijgt het aantal intrekkingen aanzienlijk, vooral bij de ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten het Vlaamse

Gewest, omwille van het groot aantal ambtshalve intrekkingen wegens inactiviteit (zie ook verder deel 5).

Tabel 4: Evolutie aantal Erkende Ondernemingen 2017

Overzicht evolutie Erkende Ondernemingen 2017			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest	Totaal
Aantal ondernemingen begin van het jaar	916	937	1853
Intrekkingen	54	69	123
Nieuwe erkenningen	28	1	29
Aantal ondernemingen eind van het jaar	892	867	1759

bron: DWSE

Tabel 5: Evolutie aantal Erkende Ondernemingen 2018

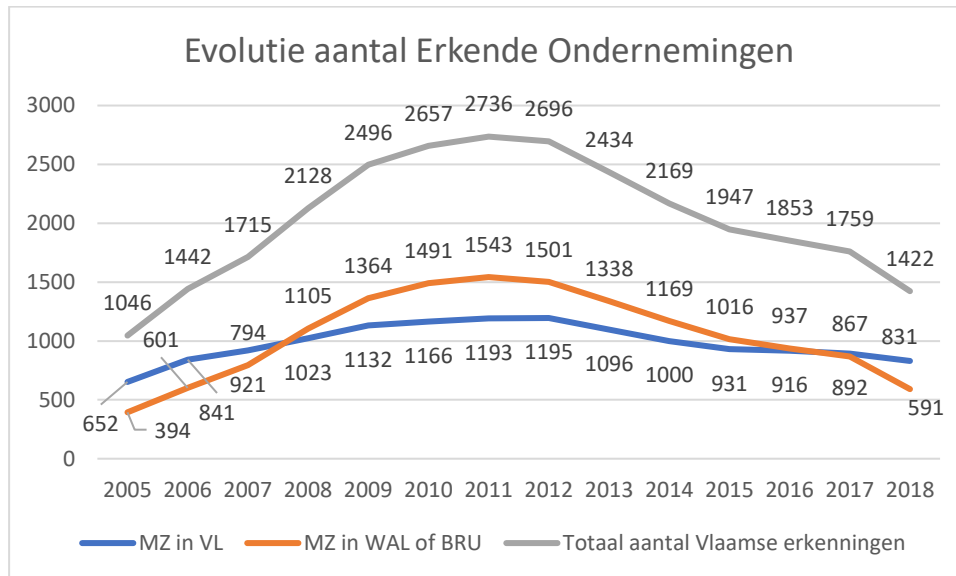
Overzicht evolutie Erkende Ondernemingen 2018			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest	Totaal
Aantal ondernemingen begin van het jaar	892	867	1759
Intrekkingen	95	283	378
Nieuwe erkenningen	34	7	41
Aantal ondernemingen eind van het jaar	831	591	1422

bron: DWSE

De daling van het aantal erkende ondernemingen is reeds enkele jaren ingezet. In onderstaande grafiek wordt de evolutie van het aantal erkende ondernemingen voor het Vlaams Gewest weergegeven, alsook op nationaal niveau, sinds 2005. Voor ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen, maar ook nationaal, daalt het aantal sinds 2012. Dit is een teken dat de dienstenchequemarkt zich aan het consolideren is en niet-winstgevende, niet-efficiënte spelers uit de markt worden verdreven. Deze daling staat in contrast met de groei van het aantal gebruikers en aantal aangekochte dienstencheques. De spelers die dus in de markt blijven, groeien wel en hun positie wordt sterker. Op die manier zullen kleinere en/of niet-efficiënte spelers ook in de toekomst hoogstwaarschijnlijk verder uit de markt verdwijnen.

Grafiek 6: Evolutie aantal erkende ondernemingen per Gewest

bron: DWSE⁴

2.4 Werknemers

Hierna worden kort enkele kerncijfers over de werknemers in het dienstenchequestelsel besproken. De gegevens zijn afkomstig van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale bescherming van de KSZ en hebben het voordeel dat ze verrijkt kunnen worden met diverse profielgegevens waarover Sodexo (en dus ook WSE) niet beschikken.

De populatie omvat dienstenchequewerknemers die gedomicilieerd zijn in Vlaanderen, en die minstens over het jaar één prestatie hebben verricht in dit stelsel. Werknemers woonachtig in Vlaanderen, die eventueel ook actief zijn bij een Brusselse of Waalse gebruiker, kunnen we niet uitzuiveren. De KSZ weet immers niet waar de gebruiker waarvoor de dienstenchequewerknemer werkt effectief woonachtig is.

Een diepgaandere analyse van het profiel van dienstenchequewerknemers gebeurt in deel 5, met aandacht voor de leeftijd, het geslacht, nationaliteit resp. herkomst en de gezinssituatie van de werknemer. Tenslotte worden ook een aantal jobkenmerken belicht.

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer tussen 2013 en 2018 van het aantal Vlaamse werknemers in het dienstenchequestelsel.⁵

⁴ De cijfers van 2014-2015 zijn licht gewijzigd ten opzichte van voorgaande rapportering, omdat nu gerapporteerd wordt op datum van beslissing van erkenning of intrekking en niet op de datum van erkenning of intrekking zelf. Er kan beslist worden om een erkenning in te trekken op datum van enkele maanden vroeger. Hierdoor kunnen de cijfers retro-actief nog wijzigen. Om dit te vermijden wordt vanaf nu gerapporteerd op beslissingsdatum.

⁵ De aantallen bij dienstenchequewerknemers liggen wat hoger dan in het voorgaande Jaarrapport. De redenen hiervoor is dat de cijfers in het voorgaande rapport uitsluitend gebaseerd waren op het vierde kwartaal van het jaar, terwijl in dit rapport de cijfers betrekking hebben op de aantallen werknemers die minstens 1 uur gewerkt hebben in de loop van het jaar. Dit geeft hogere aantallen dan wanneer we naar een gemiddeld aantal werknemers kijken in een bepaald kwartaal, omdat er een significante mobiliteit bestaat onder de dienstenchequewerknemers. Die werknemers die slechts voor beperkte periode actief zijn in het stelsel zullen niet in elk kwartaal worden geteld.

Tabel 6: Dienstenchequewerknemers *met woonplaats Vlaams Gewest

Aantal dienstencheque werknemers (woonplaats Vlaams Gewest)		Groei
2013	91.228	
2014	92.571	+1,5%
2015	95.047	+2,7%
2016	98.625	+3,8%
2017	102.195	+3,6%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)H

*dienstenchequewerknemers, gedomicilieerd in Vlaanderen, die minstens over het jaar één prestatie/één uur hebben verricht in dit stelsel.

Het aantal personen dat een job vindt in het dienstenchequestelsel blijft groeien. De groeicijfers zijn wel wat zwakker dan in de beginjaren, toen het stelsel nog in volle uitbouw was, maar we blijven een gestage stijging van de tewerkstelling zien, wat conform is met de verdere toename van het aantal aangekochte dienstencheques en het aantal gebruikers. In 2016 en 2017 is er sprake van een jaarlijkse groei van het aantal werkenden met 3% à 4%, nadat de groei in 2014 en 2015 wat lager uitviel met resp. 1,5 en 2,7 procent. Recent onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid geeft aan dat het gaat over een zeer groot aantal netto gecreëerde jobs voor laag- en middengeschoolde vrouwen (HIVA, 2019, te verschijnen).

We ontvangen vanuit het werkveld signalen dat de zoektocht naar nieuwe werknemers (in bepaalde regio's) moeilijker verloopt en dat ook de dienstenchequesector in toenemende mate door arbeidskrapte wordt getroffen.

3 Analyse van de dienstenchequegebruiker

Onderstaande tabel geeft een beschrijving weer van de dienstenchequegebruikers met domicilie in Vlaanderen. Onder actieve dienstenchequegebruikers wordt verstaan elke gebruiker die minstens 1 bestelling voor dienstencheques plaatste bij Sodexo in de loop van 2017 en 2018. Voor de profielanalyse hanteren we twee bronnen. De basiskenmerken geslacht, leeftijd en woonplaats zijn gebaseerd op de voltallige Sodexo gegevens. Het departement WSE beschikt evenwel niet over andere profielgegevens van de gebruikers, zoals nationaliteit/herkomst, gezinssituatie of tewerkstellingssituatie van de gebruiker. Hiervoor werd een gebruikersbestand aangeleverd door het departement aan de KSZ met vraag tot verdere verrijking. De aantallen gebruikers in de twee bronnen wijken wat af van elkaar. De KSZ gebruikersaantallen liggen lager dan de voltallige Sodexo gegevens omdat a) er een aantal gebruikers werden verwijderd, die over geen rijksregisternummer beschikken (bv. diplomaten, ..) en b) gebruikers werden weggelaten die in de loop van het jaar gedomicilieerd waren in Vlaanderen maar die op 31/12 van het jaar verhuisd zijn naar een ander gewest.

We vergelijken het profiel van de dienstenchequegebruiker met de Vlaamse volwassen bevolking boven de 18 jaar, zodat we kunnen zien welke groepen onder- of oververtegenwoordigd zijn in de populatie van dienstenchequegebruikers. Hiervoor baseren we ons op de KSZ-tool, een voor iedereen toegankelijke online applicatie. In deze applicatie is echter het jaar 2016 het meest recente jaar dat tot nog toe beschikbaar is.

3.1 Profiel van de dienstenchequegebruiker

Onderstaande tabel geeft een beschrijving weer van de dienstenchequegebruikers met domicilie in Vlaanderen.

In totaal tellen we in 2018 744.930 gebruikers van dienstencheques. De term ‘gebruiker’ is relatief: het gaat om de persoon die de dienstencheques bestelt. Wanneer het huishouden uit meer dan één persoon bestaat, zijn er in feite meerdere gebruikers van de diensten die via dienstencheques worden aangeboden. Het profiel in 2016 en 2017 blijft stabiel.

Zo blijken de meerderheid van de gebruikers in 2017 en 2018 **vrouwen** (resp. 58,5 % en 58,7%) en zijn ze oververtegenwoordigd bij de dienstenchequegebruiker, wat wellicht betekent dat zij binnen (hetero)gezinnen het vaakst instaan voor het bestellen van dienstencheques.

Tabel 7: Geslacht, leeftijd en woonplaats van de dienstencheque-aanvrager in 2017-2018

		2017		2018		Aandeel Vlaamse bevolking (2016)
		Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	Aantal DC gebruikers	Aandeel DC gebruikers	
Totaal						
Actieve gebruikers		714.291	100%	744.930	100%	100%
Geslacht	Man	296.454	41,5%	307.726	41,3%	49,0%
	Vrouw	417.837	58,5%	437.204	58,7%	51,0%
Leeftijd	Minder dan 30	27.955	3,9%	30.438	4,1%	17,7%
	30-39	128.177	17,9%	132.218	17,8%	15,7%
	40-49	153.154	21,4%	156.487	21,0%	16,6%
	50-59	141.362	19,8%	148.040	19,9%	18,0%
	60-69	89.563	12,5%	94.961	12,8%	14,6%
	70-79	81.449	11,4%	84.635	11,4%	10,1%
	80 of meer	92.631	13,0%	98.151	13,2%	7,4%
Woonplaats	Antwerpen	194.786	27,3%	203.573	27,3%	27,9%
	Limburg	86.767	12,1%	90.944	12,2%	13,5%
	Oost-Vlaanderen	154.212	21,6%	161.629	21,7%	23,0%
	Vlaams-Brabant	134.705	18,9%	139.531	18,7%	17,1%
	West-Vlaanderen	143.705	20,1%	149.001	20,0%	18,6%

Bron: Sodexo (Bewerking Departement WSE)

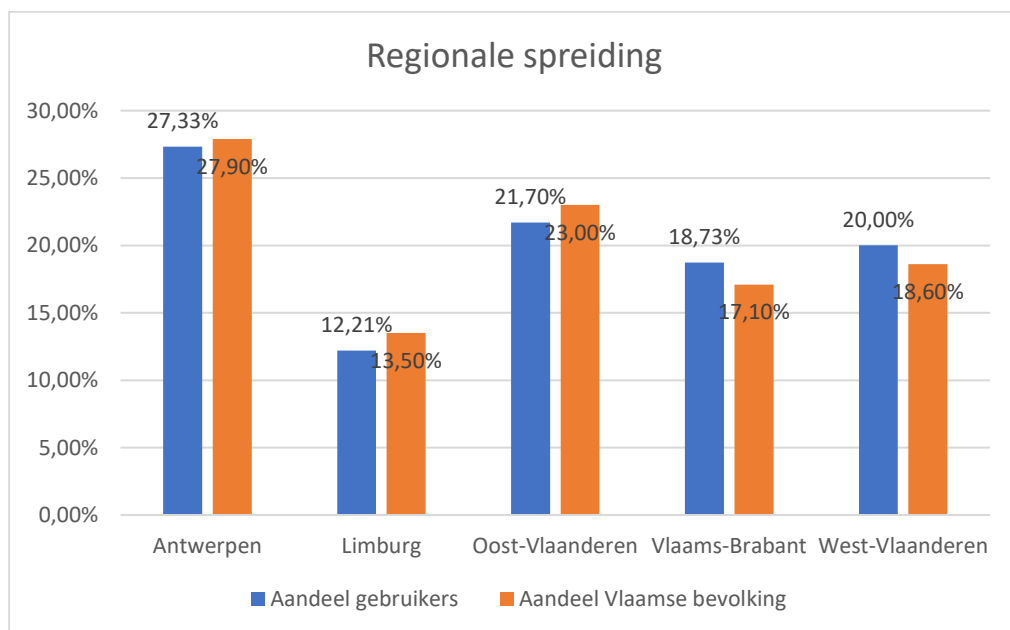
Wat de **leeftijd** betreft, zien we dat het gebruik van dienstencheques wijd verspreid is over midden- en oudere leeftijdsklassen in de bevolking. Zeer weinig mensen onder de 30 jaar (voor 2017 en 2018 resp. 3,9% en 4,0%) maken gebruik van de dienstencheques in Vlaanderen en hun aandeel ligt ook aanzienlijk lager dan hun aandeel in de Vlaamse volwassen bevolking (10%).

Met 39% van de gebruikers van dienstencheques tussen 30 en 49 jaar (resp. 39,4% en 38,8% in 2017 en 2018) zien we een concentratie van het gebruik van dienstencheques bij de leeftijdsgroep die samenvalt met de ‘drukke levensfase’. Die groep is bovendien oververtegenwoordigd in vergelijking met hun aandeel in de Vlaamse volwassen bevolking (32%). Het groot gebruik van dienstencheques in de actieve leeftijdsgroepen bevestigt dat dienstencheques de combinatie tussen gezin en werk, één van de drie doelstellingen van het stelsel, ondersteunen.

Niettegenstaande dat de doorsnee dienstenchequegebruiker iemand is op actieve leeftijd, merken we dat bijna één op drie (resp. 30,1% en 30,3 % in 2017 en 2018) van de gebruikers ouder dan 64 jaar is. 13% is in 2017 en 2018 zelfs ouder dan 80 jaar, wat bijna dubbel zoveel is dan in de totale volwassen bevolking. Dienstencheques dragen bijgevolg niet alleen bij tot een betere life-work balance voor mensen in de ‘drukke levensfase’, maar zijn ook van groot belang voor het verbeteren van de levenskwaliteit bij oudere gebruikers en stellen hen, samen met andere voorzieningen, in staat om langer thuis te blijven wonen.

Onderstaande grafiek, alsook tabel 8, geeft **de regionale spreiding** weer van de dienstencheque-aanvragers op basis van hun woonplaats in Vlaanderen in 2018. Overeenkomstig met de woonplaats van de Vlaamse dienstenchequewerknemers, zien we dat de meeste gebruikers in Antwerpen wonen (203.573), gevolgd door Oost-Vlaanderen (161.629) en West-Vlaanderen (149.001). Een kleiner aandeel gebruikers wonen in Vlaams-Brabant en Limburg met respectievelijk 139.531 en 90.944 gebruikers. Deze aandelen liggen grotendeels in de zelfde lijn van de regionale spreiding van de gehele Vlaamse volwassen bevolking. In West-Vlaanderen (in 2017 20,1% gebruikers t.o.v. van 18,6%) en Vlaams Brabant (in 2017 18,9% gebruikers t.o.v. van 17,1%) zijn dienstenchequegebruikers wat oververtegenwoordigd vergeleken met de volwassen Vlaamse bevolking.

Grafiek 7: Regionale spreiding van de gebruikers (2018) ten opzichte van de Vlaamse 18+ bevolking (2016)

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Tenslotte kijken we naar de **nationaliteit of herkomst** van de dienstenchequegebruikers. Slechts een klein aandeel van de gebruikers van dienstencheques (3,4%) hebben in 2016 en 2017 een buitenlandse nationaliteit. 97% (resp. 96,5% en 96,6% in 2017 en 2018) van de dienstenchequegebruikers hebben dus de Belgische nationaliteit, waarvan 92% van Belgische origine. Belgen zijn oververtegenwoordigd onder de dienstenchequegebruikers; onder de volwassen Vlaamse bevolking heeft 91% de Belgische nationaliteit. Een vergelijking met alle Vlaamse volwassenen op basis van migratieachtergrond is moeilijk op basis van de KSZ tool. Voor één op vijf 18+ volwassenen is geen origine gekend.

Tabel 8: De nationaliteit en herkomst van de dienstenchequegebruikers, 2016-2017

		Dienstenchequegebruiker 2016		Dienstenchequegebruiker 2017		Totale Vlaamse bevolking 18+ 2016
		Aantal	%	Aantal	%	%
Allen		673.009	100%	698.120	100%	100%
Nationaliteit	België	649.750	96,5%	674.122	96,6%	91,2%
	Overig EU	21.763	3,2%	22.421	3,2%	5,7%
	Niet EU	1.484	0,2%	1.556	0,2%	2,7%
	onbekend	12	0,0%	21	0,0%	0,4%
Origine	België	621.882	92,4%	643.556	92,2%	61,8%
	Overig EU	41.131	6,1%	43.585	6,2%	9,9%
	Niet EU	9.471	1,4%	10.456	1,5%	7,8%
	onbekend	525	0,1%	523	0,1%	20,6%

3.2 De arbeidspositie van de dienstenchequegebruikers

Eén van de doelstellingen van het dienstenchequestelsel is het ondersteunen van de combinatie tussen werk en gezin, zodat mensen op actieve leeftijd kunnen participeren aan de arbeidsmarkt. We stelden reeds vast dat dienstenchequegebruikers sterk vertegenwoordigd zijn onder de actieve leeftijdsgroepen. In onderstaande tabellen 9 en 10 kijken we naar de socio-economische positie van de dienstenchequegebruikers. Het gaat over gemiddelden berekend over vier kwartalen, dus op jaarbasis. Dit betekent niet dat de persoon het ganse jaar door dezelfde arbeidsmarktstatus heeft. Hij kan bv. van werkend naar werkloos gaan of vice versa.

We maken het onderscheid tussen werkend (loontrekkend, zelfstandige arbeid) en niet-werkend. Als vergelijkingsgroep hanteren we alle 18-plussers, dit is de volwassen bevolking in Vlaanderen (dus inclusief alle 65+ jarigen).

64% van de dienstenchequegebruikers is aan het werk (resp. 63,8% en 64,4% in 2016 en 2017). In alle leeftijdsgroepen werken er substantieel méér mensen bij de dienstenchequegebruikers dan bij de globale 18+ bevolking. De werkzaamheidsgraad onder de globale groep van dienstenchequegebruikers wordt sterk neerwaarts gedrukt door de grote groep van 65+gebruikers, die met pensioen zijn. Tot de leeftijd van 49 jaar werkt méér dan 90% van de gebruikers, wat beduidend meer is dan bij de globale volwassen bevolking (ligt om en bij de 80%). Bij de 50-64 jarige gebruikers daalt de werkzaamheid naar 79%, wat echter nog steeds beduidend hoger is dan de 62% werkenden bij alle Vlaamse 50-64 jarigen. Bij 65+ gebruikers werkt nog om en bij de 6% (resp. 6,4% en 6,8% in 2016 en 2017). Dat is nog steeds dubbel zoveel als bij alle 65-plussers. Deze cijfers suggereren dat de dienstencheques wel degelijk de work-life balans ondersteunen en mensen in staat stellen om (langer) actief te blijven.

Tabel 9: De arbeidsparticipatie * van dienstenchequegebruikers, 2016-2017

	Dienstenchequegebruiker 2016		Dienstenchequegebruiker 2017		Totale Vlaamse bevolking 18+ 2016
	Aantal	%	Aantal	%	%
		100%		100%	100%
<30					
Werkend	22.951	91,3%	25.182	91,6%	54,0%
Niet werkend	2.185	8,7%	2.314	8,4%	46,0%
30-39					
Werkend	115.755	94,5%	120.260	94,8%	82,3%
Niet werkend	6.731	5,5%	6.652	5,2%	17,7%
40-49					
Werkend	138.631	93,3%	142.568	93,7%	83,4%
Niet werkend	9.950	6,7%	9.634	6,3%	16,6%
50-64					
Werkend	139.598	77,8%	147.451	79,1%	62,0%
Niet werkend	39.915	22,2%	38.910	20,9%	38,0%
65+					
Werkend	12.669	6,4%	13.898	6,8%	2,4%
Niet werkend	184.625	93,6%	191.251	93,2%	97,6%
Allen					
Werkend	429.602	63,8%	449.359	64,4%	52,8%
Niet werkend	243.407	36,2%	248.761	35,6%	47,2%
Totaal aantal dienstenchequegebruikers	673.009	100%	698.120	100,0%	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

*de arbeidsstatus wordt gemeten op basis van het gemiddelde over de vier kwartalen.

Voor de niet-werkende dienstenchequegebruikers hebben we voor 2016 data ter beschikking over hun specifiek statuut in de sociale zekerheid. Voor 2017 kon de KSZ deze detailcijfers nog niet leveren.

Gezien de zeer hoge werkzaamheidsgraad van gebruikers op actieve leeftijd, is de grootste groep niet-werkenden onder de gebruikers geconcentreerd bij de 65plussers. 87% van hen heeft een pensioen. In 2016 ging dit over ruim 170.000 gepensioneerde 65plussers. 6,5% van de 65+gebruikers heeft een ander sociaal statuut, maar hierover hebben we geen gegevens. 6,4% van de 65+ gebruikers is nog steeds werkend.

Bij gebruikers jonger dan 65 jaar is de keerzijde van een hoge werkzaamheidsgraad een laag aantal niet-werkenden (afgerond 59.000). De grootste groep zijn arbeidsongeschikte gebruikers (11.747) en personen met een overlevingspensioen (14.658). Deze groepen zitten vooral geconcentreerd bij de 50-64 jarigen. Bij de 50-64 jarige gebruikers komt ook brugpensioen voor (3.570). Arbeidsongeschikten zijn onder alle leeftijdsgroepen de grootste groep niet werkenden. Bij de min 30 jarigen vinden we ook personen met recht op kinderbijslag (473 of 1,9% van de <30ers), allicht studenten.

Tabel 10: De socio-economische positie van de dienstenchequegebruikers, 2016

	Dienstenchequegebruiker 2016	
	Aantal	%
ALLEN	673.009	100%
Werkend	429.602	64,4%
Niet werkend	243.407	35,6%
werkzoekend	5266	0,8%
recht KB	872	0,1%
Loopbaanonderbreking/vrijstelling	3427	0,5%
arbeidsongeschikt	11991	1,8%
Brugpensioen	3871	0,6%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	185.779	27,6%
andere	32.200	4,8%
Alle <65	475.716	100,0%
Werkend	416.935	87,6%
Niet werkend	58.782	12,4%
werkzoekend	5250	1,1%
recht KB	802	0,2%
loopbaanonderbreking	3308	0,7%
arbeidsongeschikt	11.747	2,5%
Brugpensioen	3570	0,8%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	14.658	3,1%
andere	19.447	4,1%
Alle 65+	197.293	100%
Werkend	12.699	6,4%
Niet werkend	184.625	93,6%
werkzoekend	16	0,0%
recht KB	70	0,0%
loopbaanonderbreking	119	0,1%
arbeidsongeschikt	245	0,1%
Brugpensioen	301	0,2%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	171.121	86,7%
andere	12.373	6,5%
Naar leeftijd bij de <65ers		
<30	25.136	100%
Werkend	22.951	91,3%
Niet werkend	2.185	8,7%
werkzoekend	312	1,2%
recht KB	473	1,9%
Loopbaanonderbreking/vrijstelling	253	1,0%
arbeidsongeschikt	403	1,6%
Brugpensioen	0	0,0%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	6	0,0%
andere	739	3,0%

30-39	122.486	100%
Werkend	115.755	94,5%
Niet werkend	6.731	5,5%
werkzoekend	1.119	0,9%
recht KB	0	0,0%
loopbaanonderbreking	1.182	1,0%
arbeidsongeschikt	1.200	1,0%
Brugpensioen	0	0,0%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	48	0,0%
andere	3.183	2,6%
40-49	148.581	100,0%
Werkend	138.631	93,3%
Niet werkend	9.950	6,7%
werkzoekend	1.275	0,9%
recht KB	0	0,0%
Loopbaanonderbreking/vrijstelling	578	0,4%
arbeidsongeschikt	2.679	1,8%
Brugpensioen	0	0,0%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	259	0,2%
andere	5.160	3,5%
50-64	179.513	100,0%
Werkend	139.598	77,8%
Niet werkend	39.915	22,2%
werkzoekend	2.544	1,4%
recht KB	329	0,2%
loopbaanonderbreking	1.296	0,7%
arbeidsongeschikt	7.465	4,2%
Brugpensioen	3.570	2,0%
Pensioen (incl. overlevingspensioen)	14.346	8,0%
andere	10.366	5,8%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

3.3 De huishoudsamenstelling van de dienstenchequegebruikers

Onderstaande tabel geeft de huishoudsamenstelling van de dienstenchequegebruikers voor 2016. In het Datawarehouse zijn gegevens beschikbaar over de gezinssamenstelling en de positie die een persoon in het gezin inneemt. Deze gegevens worden bewerkt volgens de LIPRO typologie, een internationaal gehanteerde standaard voor huishoudens.

In 2016 maakt 43,9% van de dienstenchequegebruikers deel uit van een koppel met kinderen. Dit is een oververtegenwoordiging ten opzichte van de globale volwassen bevolking, die bestaat uit 40,7% koppels met kinderen. Eenoudergezinnen met kinderlast maken 6,5% uit van de gebruikers, zij zijn licht ondervertegenwoordigd. De helft van de dienstenchequegebruikers heeft dus kinderlasten. Eén op vijf van de gebruikers is een alleenstaand gezin en zij zijn sterk oververtegenwoordigd in de dienstenchequegebruikerspopulatie. Eén op vier van de dienstenchequegebruikers maakt deel uit van een koppel zonder kinderen.

Tabel 11: Huishoudsamenstelling van dienstenchequegebruikers 2016

	Dch gebruikers		Volwassen bevolking 18+
	Aantal	In %	in %
koppels met kinderen	295 762	43,9%	40,7%
Koppels zonder kinderen	178 427	26,5%	31,3%
eenouder	43 570	6,5%	7,7%
alleenstaand	142 725	21,2%	16,6%
collectief huishouden	7 715	1,1%	2,1%
overig huishouden en onbekend	4 814	0,7%	1,6%
allen	673.009	100,0%	100,0%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

De gezinssamenstelling wordt sterk beïnvloed door de leeftijd. 97% van de dienstencheques gebruikers, die in een koppel met kinderen leven, zijn jonger dan 65 jaar. Eenoudergezinnen komen ook vooral voor op actieve leeftijd. 85% van hen behoren tot de groep jonger dan 65 jaar. Alleenstaanden daarentegen zijn geconcentreerd bij de 65+ gebruikers. 61% van alle alleenstaande dienstenchequegebruikers zijn 65 jaar of ouder. Koppels zonder kinderen zijn evenwichtig gespreid over 65-plussers en 65-minners.

Bij de 65minners zijn dus vooral koppels met kinderen oververtegenwoordigd (60%). Bij de 65plussers zijn alleenstaanden (44%) én koppels zonder kinderen (45%) oververtegenwoordigd.

Tabel 12: Gezinsituatie van de dienstenchequegebruikers naar leeftijd, 2016

Samenstelling gezinnen naar leeftijd	<65	65+	allen
koppels met kinderen	97,2%	2,8%	100,0%
Koppels zonder kinderen	50,3%	49,7%	100,0%
eenouder	83,8%	16,2%	100,0%
alleenstaand	39,3%	60,7%	100,0%
collectief huishouden	68,4%	31,6%	100,0%
overig huishouden en onbekend	15,7%	84,3%	100,0%
allen	70,7%	29,3%	100,0%
Samenstelling leeftijdsgroepen naar gezinsituatie			
koppels met kinderen	60,4%	4,3%	43,9%
Koppels zonder kinderen	18,9%	44,9%	26,5%
eenouder	7,7%	3,6%	6,5%
alleenstaand	11,8%	43,9%	21,2%
collectief huishouden	1,1%	1,2%	1,1%
overig huishouden en onbekend	0,2%	2,1%	0,7%
allen	100,0%	100,0%	100,0%

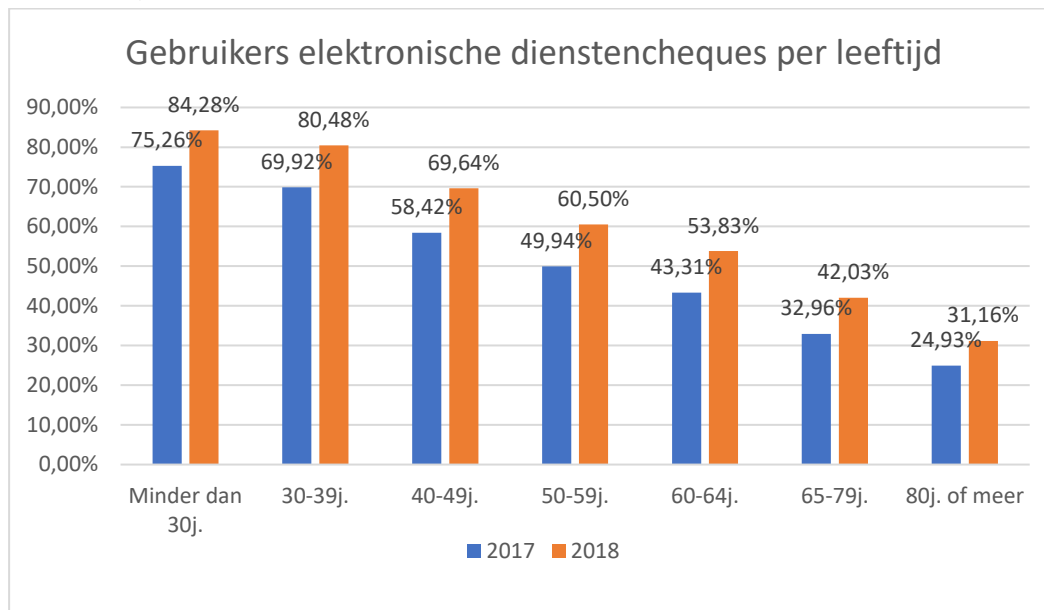
Het is relevant om bij de gebruikers zicht te krijgen op het aantal verdienende gezinsleden en bij koppels bijgevolg te weten of het gaat over eenverdieners of tweeverdienersgezinnen (beide partners

hebben een eigen inkomen). Deze structuur bepaalt het gezinsinkomen. Over deze data beschikken wij voorlopig niet.

3.4 Gebruik elektronische dienstencheques

In 2017 gebruikte 49,9% van de gebruikers elektronische dienstencheques⁶. In 2018 is dit al verder gestegen tot 59,5%. In onderstaande twee grafieken wordt het percentage gebruikers die elektronische dienstencheques gebruiken weergegeven per leeftijdscategorie en per provincie.

Grafiek 8: Aandeel gebruikers met elektronische dienstencheques, per leeftijd (Vlaams Gewest, 2017-2018)

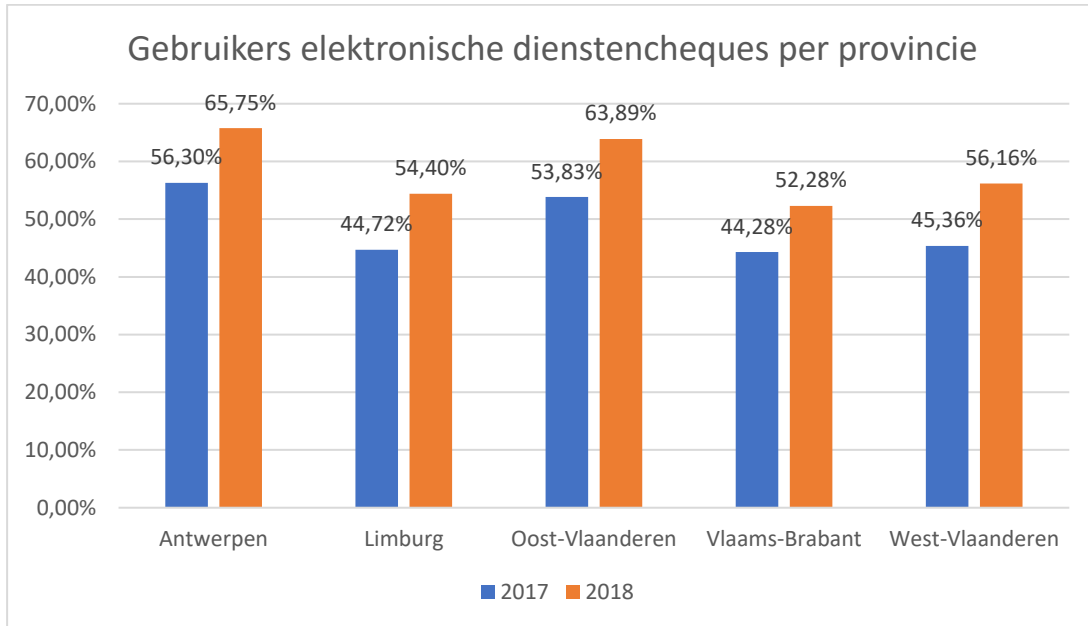

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Bij de jongste gebruikers zijn de elektronische dienstencheques bijna volledig ingeburgerd, tot meer dan 84% van de gebruikers in 2018. Naarmate de leeftijd van de dienstenchequegebruiker toeneemt, daalt het percentage gebruikers van elektronische dienstencheques wel. Bij de leeftijdsgroep 50-59 jaar is het percentage gebruikers al gedaald tot net boven de 60%. Al stellen we wel in alle leeftijdscategorieën een belangrijke stijging vast sinds 2016.

⁶ Minstens 1 elektronische dienstencheque besteld. Het is mogelijk dat ze in de loop van het jaar zijn overgestapt van papieren naar elektronische dienstencheques, en dus meer papieren cheques bestelden dan elektronische.

Grafiek 9: Aandeel gebruikers met elektronische dienstencheques, per provincie (Vlaams Gewest, 2017-2018)

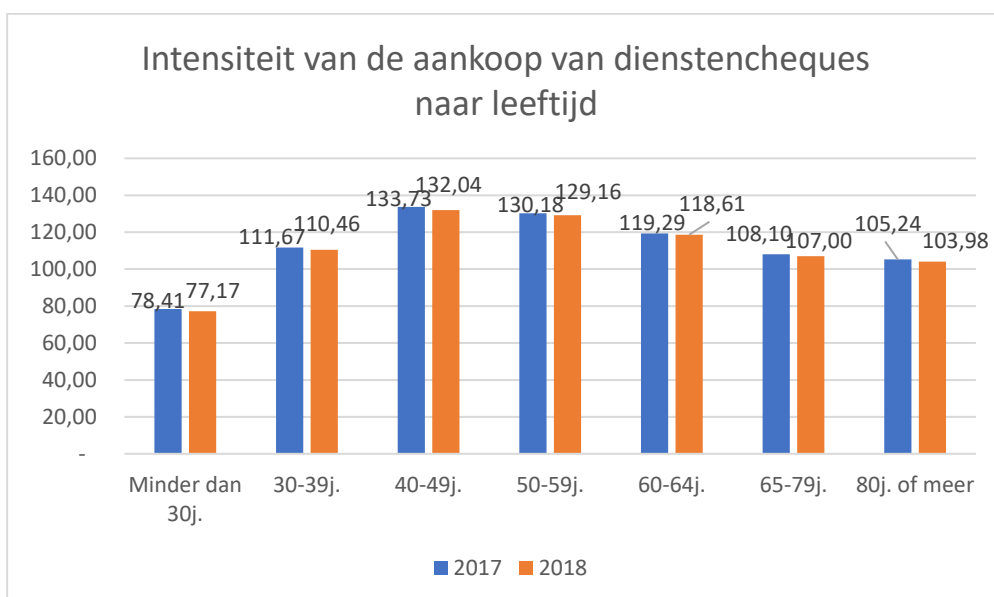

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

De provincies waar het meeste aantal gebruikers wonen, Antwerpen en Oost-Vlaanderen, hebben ook in verhouding het hoogste aantal gebruikers van elektronische dienstencheques, met respectievelijk 65,75% en 63,89% in 2018. Vlaams-Brabant kent het laagste aantal elektronische gebruikers. Zoals overheen de verschillende leeftijdscategorieën zien we ook een algemene stijging tussen 2017-2018 bij alle provincies, met de sterkste stijging in West-Vlaanderen en de minste stijging in Vlaams-Brabant.

3.5 Intensiteit van het gebruik van dienstencheques

Hierna wordt het gemiddeld aantal aangekochte cheques op jaarbasis per leeftijdscategorie weergegeven voor 2017 en 2018.

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

Het gebruik van dienstencheques varieert sterk naar leeftijd. Het is het hoogst bij veertigers, dikwijls een drukke levensfase met opgroeiende kinderen en een baan, maar met vijftigers en zestigers op de tweede en derde plaats. Bij de gebruikers boven de 65 jaar ligt de aankoop iets lager, waarschijnlijk omdat op dat moment de zorg voor de kinderen wegvalt. Het verbruik bij 30-39 jarigen valt beduidend terug in vergelijking met veertigers en vijftigers. En het verbruik binnen de gebruikers onder de 30 jaar is beduidend lager dan in de andere leeftijdsgroepen. Mogelijk spelen financiële motieven hier een rol, aangezien deze leeftijdsgroepen doorgaans nog minder ver staan in hun professionele loopbaan, alsook het feit dat ze mogelijks in een kleinere woning leven en er nog geen kinderen in het huishouden zijn, waardoor de huishoudelijke taken minder omvangrijk zijn.

3.6 Focus op de nieuwe gebruiker in 2017

In onderstaande tabel wordt gefocust op de gebruikers die in 2017 voor het eerst Vlaamse dienstencheques hebben besteld. Dit wordt pas gerekend vanaf de regionalisering (1 januari 2016). Het kan dus zijn dat bepaalde gebruikers voor 2016 wel al federale dienstencheques hebben gebruikt, maar hier heeft het departement geen zicht op.

In 2017 telden we 103.078 nieuwe gebruikers. Bij de nieuwe gebruikers is de totale groep gebruikers onder de 39 jaar oververtegenwoordigd. De veertigers, vijftigers en 65-plussers zijn dan weer ondervertegenwoordigd. Waarschijnlijk omdat de meeste uit deze groep reeds eerder actief waren als dienstenchequegebruiker. Als we kijken naar de regionale spreiding van de nieuwe gebruikers, zijn alle provincies quasi evenredig vertegenwoordigd met hun aandeel in de Vlaams bevolking.

Tabel 13: Profielgegevens van nieuwe dienstenchequegebruikers in 2017

		2017		
		Aantal nieuwe DC gebruikers	Aandeel in nieuwe DC gebruikers	Aandeel in totaal aantal DC gebruikers
Leeftijd	Minder dan 30j.	12.904	12,52%	3,91%
	30-39j.	25.294	24,54%	17,94%
	40-49j.	18.353	17,80%	21,44%
	50-64j.	19.891	19,30%	26,59%
	>=65j.	26.636	25,84%	30,11%
	Totaal	103.078	100,00%	100,00%
Woonplaats	Antwerpen	29.466	28,59%	27,27%
	Limburg	13.154	12,76%	12,15%
	Oost-Vlaanderen	22.457	21,79%	21,59%
	Vlaams-Brabant	18.262	17,72%	18,86%
	West-Vlaanderen	19.739	19,15%	20,12%
	Totaal	103.078	100,00%	100,00%

Bron: Sodexo, (Bewerking Departement WSE)

4 Analyse van de erkende dienstencheque-onderneming

In dit deel wordt dieper ingegaan op de evolutie van de Vlaamse dienstenchequemarkt volgens de verschillende types ondernemingen en de redenen waarom de ondernemingen die actief zijn op de Vlaamse markt verdwijnen.

4.1 Evolutie per type onderneming

In onderstaande tabel wordt de evolutie van het aantal ondernemingen in 2017-2018 per type onderneming weergegeven. Voor de evolutie wordt enkel een overzicht gegeven van het aantal ondernemingen met maatschappelijke zetel in het Vlaams Gewest.

De reden hiervoor is dat wegens de regionalisering het nog niet mogelijk was om een erkenning in te trekken wegens inactiviteit in 2016. De federale erkenningen werden vanaf 1 januari 2016 automatisch omgezet in 3 aparte (nieuwe) erkenningen per gewest. Gezien de wetgeving voorschrijft dat een intrekking wegens inactiviteit enkel kan als er 12 maanden geen (Vlaamse) cheques worden ingediend, was het nog niet mogelijk om de vele ondernemingen met een maatschappelijke zetel in een ander Gewest, die niet actief zijn in Vlaanderen, te schrappen in 2016. Hierdoor geeft de opdeling van alle erkende ondernemingen uit alle gewesten naar type een vertekend beeld en worden enkel de ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen weergegeven.

Er kon pas begin 2018 gestart worden met het intrekken van erkenningen wegens inactiviteit, omwille van technische redenen. De wetgeving legt op dat de intrekking wegens inactiviteit moet gebeuren door de 12 maanden waarin geen dienstencheques worden ingediend te rekenen vanaf de datum van erkenning. Daardoor kan er pas sinds eind 2018 een correcter en representatiever beeld gegeven worden van de ondernemingen die nog erkend zijn in Vlaanderen, maar met maatschappelijke zetel buiten het Gewest. Daarom geven we ook de verdeling per type onderneming eind 2018 weer voor alle in Vlaanderen erkende ondernemingen in een tweede tabel hieronder.

Let wel dat sinds januari 2018 de PWA's zijn vervangen door Wijkwerken in Vlaanderen. Dit betekent dat alle PWA-vzw's die ook erkend waren om dienstencheque-activiteiten uit te voeren, een aanpassing moesten doorvoeren aan hun initiële erkenningsaanvraag voor dienstencheque-activiteiten. Hierbij waren er 3 mogelijke situaties: ofwel zet de PWA haar dienstencheque-activiteiten voort onder de bestaande vzw-structuur en worden de statuten aangepast, ofwel zet de PWA haar activiteiten stop, ofwel draagt de PWA haar activiteiten over aan een andere (nieuw) erkende dienstencheque-onderneming. In de loop van 2018 werd door een aanzienlijk aantal PWA's één van bovenstaande opties verkozen (zie ook de voetnoten bij onderstaande tabel). Aangezien eind 2018 nog niet alle PWA's hadden gecommuniceerd over een eventuele wijziging van hun initiële aanvraag, wordt de classificatie als PWA nog behouden in de cijfers voor 2018 in onderstaande tabel.

Tabel 14: Evolutie van het aantal ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen naar type

Type	Aantal ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen op einde van 2017					Aantal ondernemingen met maatschappelijke zetel in Vlaanderen op einde van 2018			
	Eind 2016	Intrekking - en 2017	Nieuwe erkenning- en 2017	Eind 2017	In %	Intrekking - en 2018	Nieuwe erkenning- en 2018	Eind 2018	In %
Gemeente	1			1	0,11	1	1	1	0,12
Handelsvennootschappen	419	32	11	400 ⁽¹⁾	44,84	30	14	401 ⁽³⁾	48,26
Uitzend	8			8	0,90	1		7	0,84
Invoegbedrijf	16			16	1,79			0 ⁽²⁾	0
Natuurlijke persoon	89	9	5	85	9,53	13	4	76	9,15
OCMW	155	1	4	158	17,71	11	6	153	18,41
PWA	112	10	0	103 ⁽¹⁾	11,55	28		36 ⁽³⁾	4,33
VZW	115	2	8	121	13,57	11	9	157 ⁽³⁾	18,89
Totaal	916	54	28	892	100,00	95	34	831	100,00

(bron: DWSE)

⁽¹⁾ De verschillen vallen te verklaren door EO die hun maatschappelijke zetel verhuisden naar Vlaanderen in de loop van het jaar.

⁽²⁾ De invoegbedrijven worden nu als handelsvennootschap gecategoriseerd.

⁽³⁾ Het statuut van de PWA's werd omgevormd naar Wijkwerken. 38 PWA's hebben hun activiteiten verdergezet onder de bestaande vzw-structuur en 1 PWA werd omgevormd naar een handelsvennootschap. Van de andere erkende PWA-ondernemingen hebben we geen wijziging ontvangen.

Tabel 15: Totaal aantal erkende ondernemingen in Vlaanderen eind 2018

Type	Aantal erkende ondernemingen in Vlaanderen op einde van 2018			
	MZ in Vlaams Gewest	MZ in ander Gewest	Totaal	In %
Gemeente	1	1	2	0,14%
Handelsvennootschappen	401	363	764	53,80%
Uitzend	7	9	16	1,13%
Invoegbedrijf		37	37	2,60%
Natuurlijke persoon	76	55	131	9,21%
OCMW	153	24	177	12,45%
PWA	36	45	81	5,70%
VZW	157	57	214	15,05%
Totaal	831	591	1422	100,00%

(bron: DWSE)

Er zijn weinig verschuivingen merkbaar tussen de verschillende types ondernemingen in de periode 2017-2018. De algemeen dalende trend spreidt zich gelijk uit overheen de verschillende types. De

handelsvennootschappen vertegenwoordigen nog steeds het grootste aantal, gevolgd door de OCMW's en VZW's. Ook bij de nieuwe erkenningen zien we dezelfde volgorde terugkeren.

4.2 Redenen voor intrekking van erkenning

Een erkenning kan omwille van verschillende redenen worden ingetrokken:

- Intrekking via de commissie naar aanleiding van vastgestelde inbreuken
- Vrijwillige stopzetting
- Ambtshalve intrekking:
  - o Faillissement (of bestuurslid betrokken bij faillissement van andere dienstencheque-onderneming)
  - o Schulden (bij RSZ, fiscus of Departement WSE)
  - o Onderneming die meer dan 1 jaar niet actief was (inactiviteit)

In onderstaande tabel worden de redenen voor de intrekkingen van de erkenning voor 2017-2018 weergegeven. Hieruit blijkt dat er in 2017 voornamelijk vrijwillige stopzetting van de activiteiten werden aangevraagd. Wat betreft de ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten het Vlaams Gewest, zijn er ook een belangrijk aantal faillissementen en intrekkingen wegens schulden.

Tabel 16: Intrekkingen 2017

Reden van intrekking	Aantal ondernemingen	
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest
2017		
Ambtshalve intrekking, waarvan:		
Faillissement	9	13
Schulden	4	27
Bestuurslid betrokken bij faillissement	1	2
Inactiviteit	NB	NB
Intrekking via Commissie	5	NB
Vrijwillige intrekking	35	28
Totaal	54	70

(bron: DWSE)

In 2018 werd voor het eerst gestart met het intrekken van erkenningen wegens inactiviteit. Dit heeft vooral een groot effect op het aantal ondernemingen met maatschappelijke zetel buiten Vlaanderen, wat een logisch gevolg is van het automatisch overzetten van de erkenningen bij de regionalisering begin 2016. Binnen het Vlaams Gewest merken we nog steeds dat het aantal vrijwillige intrekkingen belangrijker is. Van de in totaal 66 vrijwillige intrekkingen in 2018, gaven 26 ondernemingen aan dat dit omwille van een overname door een andere erkende onderneming was.⁷ Dit toont aan dat de consolidatie binnen de sector nog steeds bezig is.

⁷ Op het formulier dat de erkende onderneming dient in te vullen om de vrijwillige intrekking aan te vragen, kan aangegeven worden om welke reden men wil overgaan tot het stopzetten van de erkenning. Dit is vrijblijvend en werd in 2018 in 51 van de 66 gevallen ingevuld.

Tabel 17: Intrekkingen 2018

Reden van intrekking	Aantal ondernemingen	
	MZ in Vlaams Gewest	MZ buiten Vlaams Gewest
2018		
Ambtshalve intrekking, waarvan:		
Faillissement	3	10
Schulden	4	15
Bestuurslid betrokken bij faillissement	NB	NB
Inactiviteit	30	246
Intrekking via Commissie	4	NB
Vrijwillige intrekking	54	12
Totaal	95	283

(bron: DWSE)

4.3 Aantal aangekochte dienstencheques per type onderneming

Zoals bij de kerncijfers werd aangegeven, waren er in 2017 1399 actieve ondernemingen, waarvan 848 hun maatschappelijke zetel in Vlaanderen hadden. In 2018 waren er 1329 actieve onderneming, waarvan 811 met maatschappelijke zetel in Vlaanderen.

Tabel 18: Uitbetaalde Vlaamse dienstencheques per type onderneming in 2017

Type	Uitbetaalde Vlaamse dienstencheques in 2017					
	MZ in Vlaams Gewest		MZ in ander Gewest		Totaal	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Gemeente	5.601	0,01%	436	0,00%	6.037	0,01%
Handelsvennootschappen	41.935.080	61,67%	6.765.083	44,84%	56.204.639	67,64%
Uitzend	2.437.474	3,58%	4.885.704	32,38%	7.323.178	8,81%
Invoegbedrijf	7.504.476	11,04%	43.940	0,29%	43.940	0,05%
Natuurlijke persoon	852.557	1,25%	140.684	0,93%	993.241	1,20%
OCMW	3.264.022	4,80%	4.653	0,03%	3.268.675	3,93%
PWA	1.349.231	1,98%	43.530	0,29%	1.392.761	1,68%
VZW	10.654.678	15,67%	3.204.208	21,24%	13.858.886	16,68%
Totaal	68.003.119	100%	15.088.238	100%	83.091.357	100%

(bron: Sodexo en WSE, bewerking: WSE)

Tabel 19: Uitbetaalde Vlaamse dienstencheques per type onderneming in 2018

Type	Uitbetaalde Vlaamse dienstencheques in 2018					
	MZ in Vlaams Gewest		MZ in ander Gewest		Totaal	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Gemeente	238	0,00%	701	0,00%	939	0,00%
Handelsvennootschappen	52.304.693	73,80%	6.758.009	45,60%	59.062.702	68,92%
Uitzend	2.346.341	3,31%	4.706.922	31,76%	7.053.263	8,23%
Invoegbedrijf	-	0,00%	47.619	0,32%	47.619	0,06%
Natuurlijke persoon	856.782	1,21%	127.198	0,86%	983.980	1,15%
OCMW	2.946.048	4,16%	4.213	0,03%	2.950.261	3,44%
PWA	949.116	1,34%	43.165	0,29%	992.281	1,16%
VZW	11.469.041	16,18%	3.131.875	21,13%	14.600.916	17,04%
Totaal	70.872.259	100%	14.819.702	100%	85.691.961	100%

bron: Sodexo en WSE, bewerking: WSE

Als we kijken naar het aandeel cheques per type onderneming in het totaal aantal cheques en dit vergelijken met het aandeel actieve ondernemingen per type in het totaal aantal actieve erkende ondernemingen voor 2018, merken we dat de handelsvennootschappen duidelijk een groter aandeel cheques verwerken. Ook de uitzendkantoren nemen een groter aandeel in het totaal aantal dienstencheques in. De OCMW's, PWA's en natuurlijke personen daarentegen vertegenwoordigen een aanzienlijk lager aantal cheques ten opzichte van hun aantal actieve ondernemingen. Deze laatste groep opereert dus op kleinere basis in de sector, wat de kleinere winstmarges voor deze groep kan verklaren.⁸

Tabel 20: Uitbetaalde dienstencheques vs. Actieve ondernemingen per type

Type	Uitbetaalde Vlaamse dienstencheques per type onderneming in 2018					
	MZ in Vlaams Gewest		MZ in ander Gewest		Totaal	
	Aandeel EO	Aandeel Cheques	Aandeel EO	Aandeel Cheques	Aandeel EO	Aandeel Cheques
Gemeente	0,12%	0,00%	0,19%	0,00%	0,15%	0,00%
Handelsvennootschappen	49,08%	73,80%	65,83%	45,60%	55,61%	68,92%
Uitzend	0,86%	3,31%	1,54%	31,76%	1,13%	8,23%
Invoegbedrijf	0,00%	0,00%	6,56%	0,32%	2,56%	0,06%
Natuurlijke persoon	9,25%	1,21%	7,72%	0,86%	8,65%	1,15%
OCMW	18,25%	4,16%	2,12%	0,03%	11,96%	3,44%
PWA	3,95%	1,34%	7,72%	0,29%	5,42%	1,16%
VZW	18,50%	16,18%	8,30%	21,13%	14,52%	17,04%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

bron: Sodexo en WSE, bewerking: WSE

⁸ Zie ook het VIONA-eindrapport, 'Dienstencheque-ondernemingen onder de loep genomen', juni 2015.

5 Analyse van de dienstenchequewerknemer

In dit deel wordt dieper ingegaan op het profiel van de dienstenchequewerknemers met woonplaats in het Vlaamse gewest (zie voor definitie paragraaf 1.3.3.). Zowel de individuele profielkenmerken van de werknemer (geslacht, leeftijd, nationaliteit, origine en woonplaats), de gezinssituatie als de jobkenmerken van de dienstenchequebaan komen aan bod. In het kader van de toenemende vergrijzing wordt bijzondere aandacht besteed aan de leeftijdsverdeling van de dienstenchequewerknemers en haar evolutie.

5.1 Profiel van de dienstenchequewerknemers

Onderstaande tabel biedt een overzicht van een aantal individuele profielkenmerken van de werknemers tewerkgesteld in het dienstenchequestelsel voor de periode 2014-2017.

Tabel 21: Profiel van de dienstenchequewerknemers (Vlaams Gewest), 2014-2017

		aantallen				%			
		2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Totaal		92.571	95.047	98.625	102.195	100%	100%	100%	100%
Geslacht	Man	2.395	2.353	2.477	2.664	2,6%	2,5%	2,5%	2,6%
	Vrouw	90.176	92.694	96.148	99.531	97,4%	97,5%	97,5%	97,4%
Leeftijd	<30	16.690	16.336	16.326	16.566	18,0%	17,2%	16,6%	16,2%
	30-39	25.087	25.713	26.666	27.477	27,1%	27,1%	27,0%	26,9%
	40-49	26.477	26.565	27.012	27.458	28,6%	27,9%	27,4%	26,9%
	50-54	12.595	13.085	13.597	13.926	13,6%	13,8%	13,8%	13,6%
	55-59	8.357	9.273	10.215	11.107	9,0%	9,8%	10,4%	10,9%
	60-64	2.767	3.362	3.964	4.675	3,0%	3,5%	4,0%	4,6%
	65+	598	713	845	986	0,6%	0,8%	0,9%	1,0%

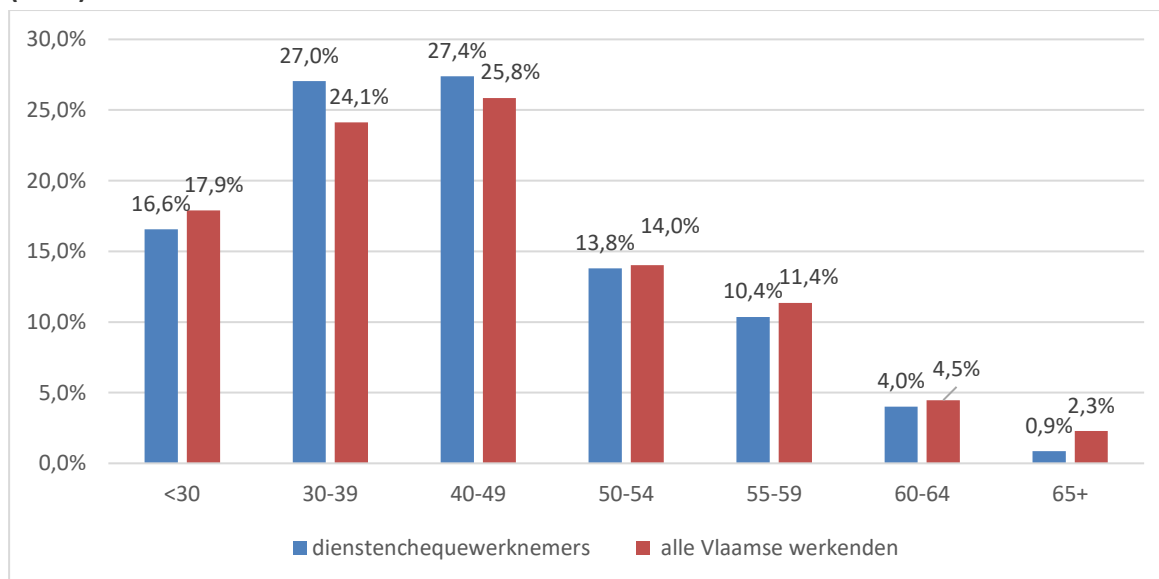
Bron: Kruispuntpuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Over alle jaren heen zien we dat het dienstenchequestelsel voornamelijk **vrouwen** tewerkstelt en dat deze verhouding stabiel blijft over de tijd. Zo zijn over alle gepresenteerde jaren bijna 98% van de dienstenchequewerknemers vrouwen.

Het **leeftijdsprofiel** van dienstenchequewerknemers toont een voortschrijdende vergrijzing, net zoals in de globale werkende bevolking. Het aandeel van 55plussers onder de Vlaamse dienstenchequewerknemers steeg van 12,6% in 2014 naar 16,5% in 2017. De verdere vergrijzing van het werknemersbestand in de dienstenchequesector wordt ook bevestigd door sectorale analyses van het Steunpunt Werk. De vergrijzing van de werknemers onder paritair comité 322.01 (erkende ondernemingen v. buurtwerken of -diensten) is zelfs méér uitgesproken dan de vergrijzing in andere sectoren of in de commerciële schoonmaaksector. Zo steeg voor de periode 2015-2018 het aandeel van 50plussers in de andere sectoren met +10% en in de commerciële schoonmaaksector met +18% tegenover +28% bij de dienstenchequebedrijven (zie <https://www.steunpuntwerk.be/node/2771>). Omgekeerd zien we dat jongeren (<30 jarigen) de minst vertegenwoordigde leeftijdsgroep is bij de dienstenchequewerknemers (16,2%) en dat hun aandeel nog verder is afgenomen sinds 2014 (18%). De groep 30-49 jarigen is in vergelijking met alle werkenden oververtegenwoordigd bij de dienstenchequewerknemerspopulatie. Bovenstaande analyse wijst ons erop dat de sector in

sneltempo vergrijst en de nood aan nieuwe instroom urgenter wordt, gezien dat de vraag naar dienstencheques blijft stijgen.

Grafiek 10: De leeftijd van de DCH werknemers vergeleken met de Vlaamse werkende bevolking (2016)

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Het dienstenchequestelsel geeft substantiële jobkansen aan werknemers met een migratieachtergrond. Naast nationaliteit, hanteren we voor de meting van de migratieachtergrond “origine of herkomst”. Hierbij wordt niet enkel gekeken naar de huidige nationaliteit van de betrokken werknemer, maar ook naar zijn vorige geboortenationaliteit en naar de geboortenationaliteit van beide ouders. Enkel indien al deze nationaliteiten Belgisch zijn, wordt iemand beschouwd als ‘van Belgische herkomst’⁹

In 2017 hadden 73% van de dienstenchequewerknemers de Belgische nationaliteit, maar 57% is van Belgische origine. 43% van de dienstenchequewerknemers heeft dus een **migratieachtergrond** en hun aandeel is verder gestegen ten opzichte van 2014 toen we 38,5% met een migratieachtergrond observeerden. Omgekeerd is het aandeel van werknemers met een Belgische herkomst gedaald van 61,5% in 2014 naar 56,6%. Werknemers met een migratieachtergrond zijn sterk oververtegenwoordigd in de dienstenchequewerknemerspopulatie in vergelijking met de totale werkende Vlaamse bevolking waar slechts 23% een migratieachtergrond heeft (grafiek). De populatie dienstenchequewerknemers is dus zeer divers en de diversiteit groeit nog steeds.

Kijken we naar de samenstelling van de dienstenchequewerknemers met een migratieachtergrond dan komen de grootste groepen uit *EU-landen* met een aandeel van 28,1% van alle dienstenchequewerknemers, waarvan in het bijzonder Oost-Europa met 15,4%. Binnen het systeem

⁹ * Iemands herkomst werd bepaald door te kijken naar de huidige nationaliteit en naar de vorige geboortenationaliteit, en de geboortenationaliteit van beide ouders. Enkel indien al deze nationaliteiten Belgisch zijn, wordt iemand beschouwd als ‘van Belgische herkomst’. DUS: iemand is van Belgische herkomst als zijn beide ouders hier in België zijn geboren en de persoon zelf ook in België is geboren én de Belgische nationaliteit kent. Het kan dus gaan over initiële Belgen maar ook over personen hier geboren maar afkomstig uit generaties die ooit naar België migreerden (bv. derde/vierde generaties).

van dienstencheques kende de groep werknemers met een Oost-Europese origine de opvallendste groei met een aandeel dat steeg van 12,5% in 2014 naar 15,4% in 2017. Op drie jaar tijd kwamen er 4.000 'nieuwkomers' onder de dienstenchequewerknemers bij uit Oost-Europa. Velen onder hen behouden hun Oost-Europese nationaliteit. Van de 15.787 dienstenchequewerknemers van Oost Europese afkomst hebben 13.993 (89 %) een Oost-Europese nationaliteit. Door het vrij verkeer van werknemers binnen de lidstaten van de Europese unie kunnen werknemers zich vrij bewegen op de arbeidsmarkt en ook een job opnemen binnen het stelsel van dienstencheques.

Werknemers met een herkomst *buiten de EU* omvatten 15,1% van de dienstenchequewerknemerspopulatie. De aandelen zijn ruim verspreid over Noord Afrika (5,2%), andere Afrikaanse landen (4,4%) en Latijns Amerika en Azië (overig, 5,5%). Ook hun aandelen zijn toegenomen tussen 2014 en 2017, maar veel minder sterk dan voor de Oost-Europese werknemers. Bij deze groepen valt het op dat een veel kleiner aandeel de nationaliteit van het herkomstland behoudt. Zo heeft slechts één op vijf van de dienstenchequewerknemers met een Magreb of Turkse afkomst een Magreb/Turkse nationaliteit, wat erop wijst dat er onder deze groepen veel meer personen zijn van de derde/vierde generatie, die hier geboren en getogen zijn.

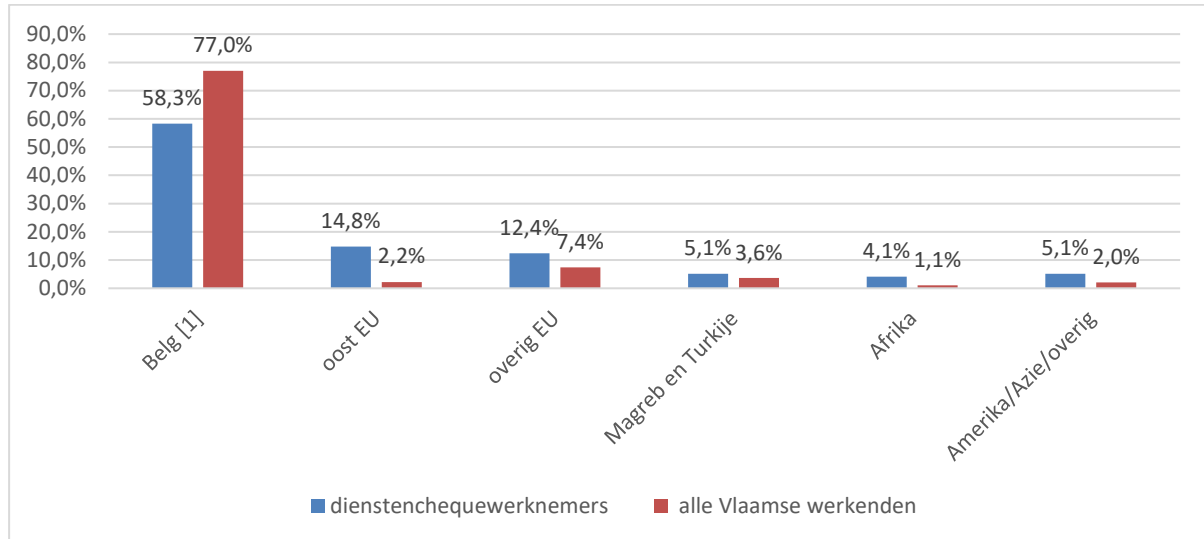
Alle groepen met een migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd in het dienstenchequestelsel in vergelijking met de totale werkende bevolking. De oververtegenwoordiging geldt in het bijzonder voor onderdanen afkomstig uit de EU en in het bijzonder zij met een herkomst uit Oost-Europa.

Tabel 22: Nationaliteit en herkomst van de dienstenchequewerknemers (Vlaams Gewest), 2014-2017

		aantallen				%			
		2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Totaal		92.571	95.047	98.625	102.195	100%	100%	100%	100%
Nationaliteit	België	70.210	71.084	72.903	74.719	75,8%	74,8%	73,9%	73,1%
	Oost EU	10.596	11.879	13.089	13.993	11,4%	12,5%	13,3%	13,7%
	Overig EU	5.965	6.368	6.758	7.160	6,4%	6,7%	6,9%	7,0%
	Magreb+ Turkije	1.065	1.072	1.104	1.187	1,2%	1,1%	1,1%	1,2%
	Afrika	1.772	1.691	1.859	2.033	1,9%	1,8%	1,9%	2,0%
	Amerika/Azië /overig	2.862	2.863	2.815	2.991	3,1%	3,0%	2,9%	2,9%
	onbekend	101	90	97	112	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Origine	België	56.912	57.044	57.452	57.851	61,5%	60,0%	58,3%	56,6%
	Oost EU	11.570	13.055	14.553	15.787	12,5%	13,7%	14,8%	15,4%
	Overig EU	11.075	11.547	12.238	12.939	12,0%	12,1%	12,4%	12,7%
	Magreb+ Turkije	4.629	4.747	5.029	5.327	5,0%	5,0%	5,1%	5,2%
	Afrika	3.673	3.701	4.059	4.465	4,0%	3,9%	4,1%	4,4%
	Amerika/Azië /overig	4.490	4.733	5.073	5.590	4,9%	5,0%	5,1%	5,5%
	onbekend	222	220	221	236	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

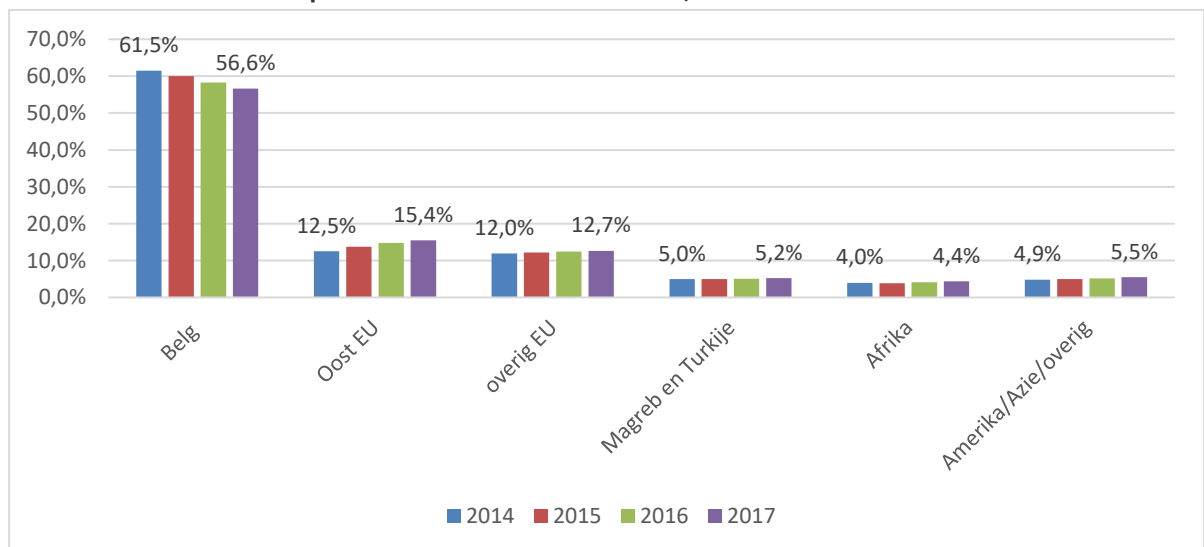
Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 11: Dienstenchequewerknemers naar herkomst vergeleken met de totale werkende bevolking, 2016

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 12: Dienstenchequewerknemers naar herkomst, 2014-2017

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Er is een duidelijke relatie tussen leeftijd en herkomst. Wanneer de leeftijd van de werknemers onderzocht wordt in het licht van hun afkomst, zien we dat werknemers met een andere herkomst sterk vertegenwoordigd zijn in de leeftijdscategorie 30 – 39 en 40 – 49 jaar. Zo is bijvoorbeeld bij de < 40 jarigen vandaag reeds één op vijf van Oost-Europese origine.

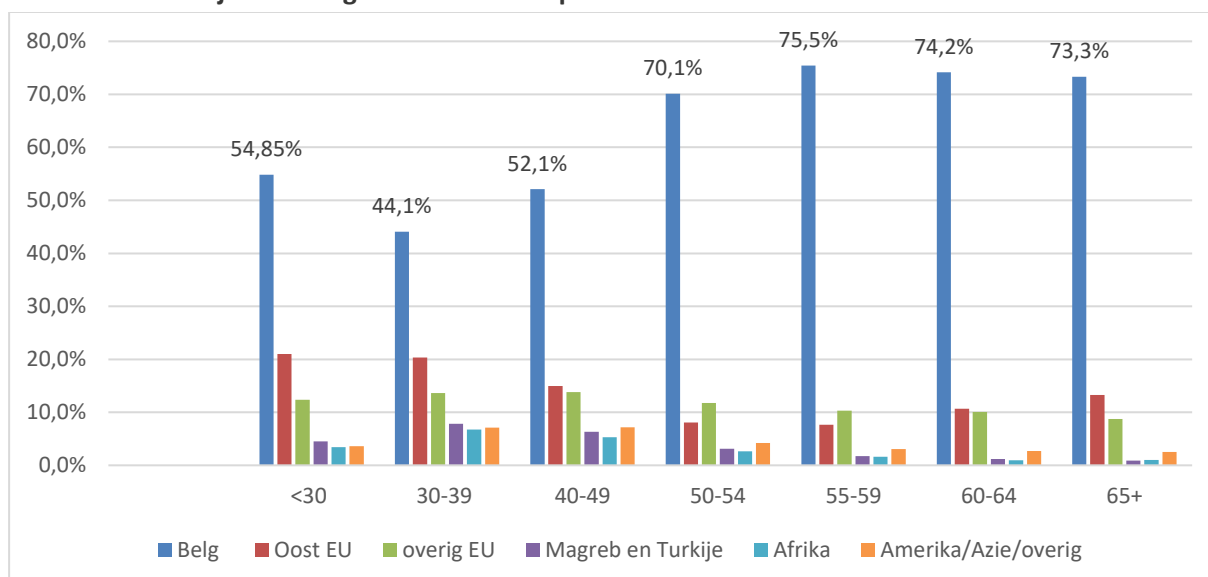
Omgekeerd stellen we een zeer sterke vertegenwoordiging van werknemers van Belgische herkomst vast in de oudere leeftijdsgroepen. Dit betekent dat de komende jaren, naarmate de oudere en hoofdzakelijk Belgische werknemers op pensioen gaan, de diversiteit in de dienstenchequesector verder groeit.

Tabel 23: Leeftijd naar origine, dienstenchequewerknemers 2017

Herkomst	Leeftijdsklassen							
	<30 j	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65+	Allen
Belg	54,9%	44,1%	52,1%	70,1%	75,5%	74,2%	73,3%	56,6%
Oost EU	21,0%	20,3%	15,0%	8,1%	7,7%	10,7%	13,3%	15,5%
Overig EU	12,4%	13,7%	13,0%	11,7%	10,3%	10,1%	8,7%	12,7%
Magreb en Turkije	4,5%	7,8%	6,3%	3,1%	1,7%	1,2%	0,9%	5,2%
Afrika	3,4%	6,7%	5,3%	2,6%	1,6%	0,9%	1,0%	4,4%
Amerika/Azië/overig	3,6%	7,1%	7,2%	4,2%	3,1%	2,7%	2,5%	5,5%
Onbekend	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal werknemers naar leeftijd	16,2%	26,9%	26,9%	13,6%	10,9%	4,6%	1,0%	100%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Grafiek 13: Leeftijd naar origine dienstenchequewerknemers 2017

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

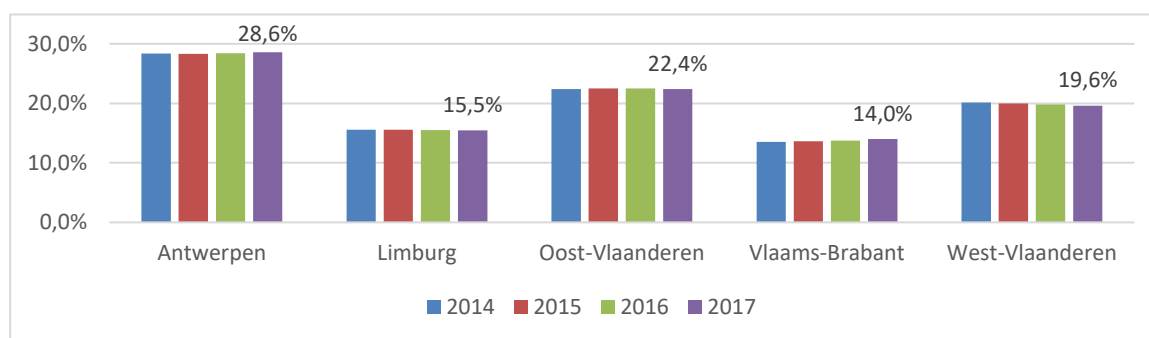
Tenslotte geeft onderstaande tabel en grafiek de regionale spreiding van de dienstenchequewerknemers naar de provincie van hun woonplaats weer. De regionale verdeling blijft stabiel tussen 2014 en 2017. Het grootste aantal werknemers woont in Antwerpen (29.192, met een aandeel van afgerond 29%), gevolgd door Oost-Vlaanderen (22.872 of 22%) en West-Vlaanderen (20.037 of 20%). Limburg en Vlaams-Brabant herbergen met respectievelijk 15.798 (15%) en 14.296 (13%) een kleiner aandeel dienstenchequewerknemers. Op basis van deze analyse weten we niet hoeveel dienstenchequewerknemers met domicilie in Brussel pendelen naar Vlaamse dienstenchequegebruikers in Vlaanderen.

Tabel 24: de dienstenchequewerknemers met domicilie in Vlaanderen naar woonplaats (2014 – 2017)

Provincie	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Antwerpen	26.242	26.891	28.043	29.192	28,3%	28,3%	28,4%	28,6%
Limburg	14.415	14.798	15.286	15.798	15,6%	15,6%	15,5%	15,5%
Oost-Vlaanderen	20.739	21.368	22.210	22.872	22,4%	22,5%	22,5%	22,4%
Vlaams-Brabant	12.541	12.979	13.550	14.296	13,5%	13,7%	13,7%	14,0%
West-Vlaanderen	18.634	19.011	19.536	20.037	20,1%	20,0%	19,8%	19,6%
Totaal	92.571	95.047	98.625	102.195	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

Grafiek 14: de dienstenchequewerknemers naar woonplaats (2014 – 2017)

Vandaag ontbreekt in het datawarehouse KSZ op basis van administratieve gegevens een kwalitatieve variabele voor **het scholingsniveau**. Vermits een belangrijke doelstelling van het dienstenchequestelsel de jobcreatie is voor kwetsbare (laaggeschoolde) werknemers, is scholingsniveau beleidsmatig een belangrijke parameter. Maar de bestaande datawarehouse data omvatten zeer veel missing waarden op de variabele onderwijsniveau (hoogst behaalde diploma), in het bijzonder voor de oudere generatie (zie bijlage 2). De verklaring ligt in het feit dat de diplomaregistraties (zoals de LED databank voor Vlaanderen) maar opgestart zijn voor jongere leeftijdscohorten, zodat voor de oudere generaties geen systematische en betrouwbare registraties beschikbaar zijn. We missen een waarde op onderwijsdiploma voor liefst 82% van de volledige groep dienstenchequewerknemers. Bij 40plussers loopt dit op tot een ruime 90%. Maar zelfs bij de <30 jarigen is er bij 34% geen onderwijsdiploma gekend. 29,7% zou laaggeschoold zijn, 35% middengeschoold en 1,4% hooggeschoold. Allicht wordt het groot aantal missings bij jongeren verklaard door het hoge aandeel buitenlandse werkkrachten in het dienstenchequestelsel, waarvoor er sowieso in de LED databank geen onderwijsregistraties bestaan. Daarom dat we voorlopig in dit jaarrapport niet op basis van administratieve gegevens over scholingsniveau kunnen rapporteren. Het is afwachten of we na de werkzaamheden van het Steunpunt Werk om een verbeterde onderwijsvariabele te maken in het datawarehouse, in de toekomst betere resultaten bekomen voor de meting van onderwijsdiploma's voor de groep van dienstenchequewerknemers. Op basis van bijgeschatte administratieve data (Hiva, 2019) was 50% van de dienstenchequewerknemers laaggeschoold en 41% middengeschoold in 2015. Dit ligt in de lijn van enquêtes met 46% laaggeschoolden en 46% middengeschoold onder de dienstenchequewerknemers in 2016 (Idea Consult, De dienstencheques 360° doorgelicht, in opdracht van Federgon, 2018).

5.2. Gezinssituatie van de dienstenchequewerknemers

5.2.1. Huishoudsamenstelling

In dit rapport schetsen we de gezinssituatie van de dienstenchequewerknemers, een gegeven dat in het vorige jaarrapport niet aan bod kwam. In het Datawarehouse zijn gegevens beschikbaar over de gezinssamenstelling en de positie die een persoon in het gezin inneemt. Deze gegevens worden bewerkt volgens de LIPRO typologie, een internationaal gehanteerde standaard voor huishoudens.

In onderstaande tabel wordt de huishoudsamenstelling van de dienstenchequewerknemers weergegeven voor de periode 2014-2016, het meest recente jaar waarover de KSZ beschikt. Over een periode van drie jaar blijft de gezinssamenstelling van de groep dienstencheque werknemers opvallend stabiel.

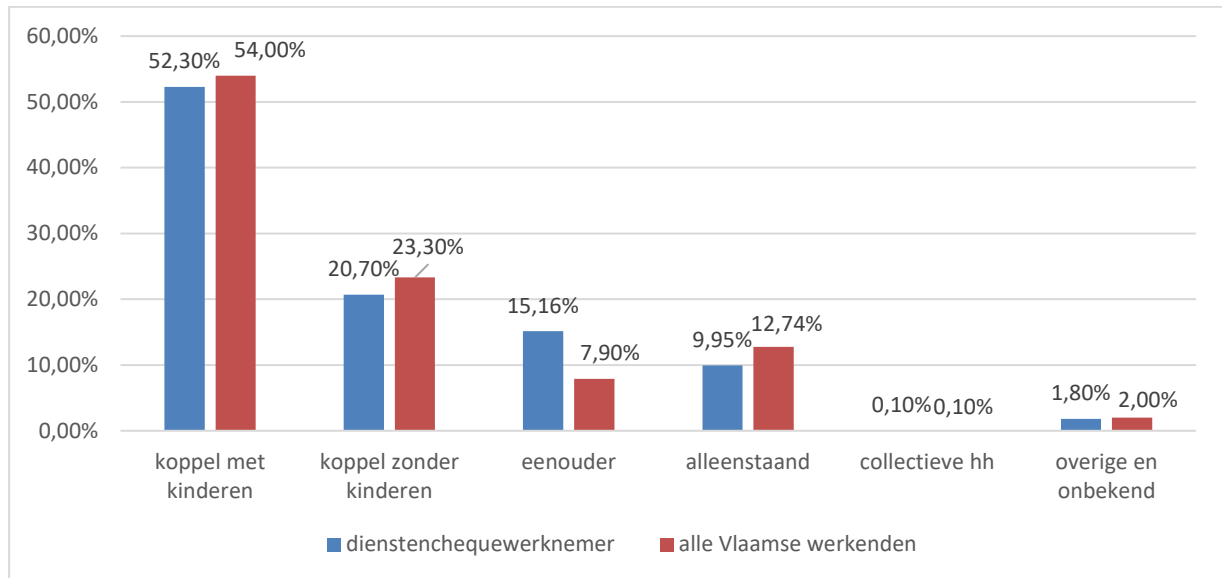
In 2016 leeft een ruime helft (52%) van de dienstenchequewerknemers in een koppel met kinderen,. Dit komt overeen met het aandeel van koppels met kinderen in de globale Vlaamse werkende bevolking. Ook alleenstaanden mét kinderen vormen met 15% een niet te verwaarlozen groep binnen de dienstencheque werknemers. Dat is bijna dubbel zoveel dan hun aandeel in de Vlaamse werkende bevolking (7,9%). 67% van de overwegend (vrouwelijke) dienstenchequewerknemers heeft dus kinderlasten. De mogelijkheid om in de dienstenchequesector deeltijd te werken, in gezinsvriendelijke flexibele uren en in principe in een redelijke nabijheid van de eigen woonplaats kan het grote aandeel van vrouwelijke werknemers mét kinderlast in deze sector verklaren. (zie verder bij jobkenmerken). Eén op vijf van de dienstenchequewerknemers leeft in een koppel zonder kinderen. Samengeteld leeft 73% in een koppelrelatie. Slechts 10% van alle dienstenchequewerknemers zijn alleenstaand zonder kinderlast.

Tabel 25: Huishoudsamenstelling van dienstenchequewerknemers 2014-2016

	aantallen			%		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
koppels met kinderen	48395	49987	51558	52,3%	52,6%	52,3%
koppels zonder kinderen	18540	19400	20457	20,0%	20,4%	20,7%
eenoudergezin	14543	14413	14954	15,7%	15,2%	15,2%
alleenstaand	9384	9471	9809	10,1%	10,0%	9,9%
collectief huishouden	60	57	77	0,1%	0,1%	0,1%
overige huishoudens en onbekend	1649	1719	1770	1,8%	1,8%	1,8%
Eindtotaal	92571	95047	98625	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

Grafiek 15: De gezinssamenstelling van dienstenchequewerknemers vergeleken met de Vlaamse werkende bevolking (2016)

Bron: *Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)*

5.2.2. Werkintensiteit

Een bijkomend gegeven dat ons iets leert over de gezinssituatie is de arbeidsintensiteit (workintensity) van de gezinsleden¹⁰. Dit is een indicator op huishoudniveau, die ons een idee geeft of het huishouden waarin een dienstenchequegebruiker leeft ‘werkarm’ of ‘werkrijk’ is. In werkrijke gezinnen zijn er voltijdse banen en vooral meerdere werkende gezinsleden zoals de partner of een ander inwonend gezinslid. Werkarme gezinnen zijn (quasi-) baanloze gezinnen waar niet of zeer weinig wordt gewerkt. Deze verdeling hangt ten delen samen met de gezinssamenstelling en ook met de leeftijd. Een alleenstaand of eenoudergezin heeft als enige kostwinner een kleinere kans om ‘werkrijk’ te zijn, terwijl in een koppel beide partners kunnen werken en er dan sprake is van een tweeverdienersgezin.

Indien de gezinsleden gezamenlijk minder dan 20% van de potentiële werktijd aan de slag zijn spreekt men van ‘werkarme’ gezinnen. Indien de gezinsleden gezamenlijk meer dan 50% van de potentiële werktijd werken spreekt men van ‘werkrijke’ gezinnen. Het gaat hier vooral over voltijdse banen en over meerdere arbeidsinkomens in het gezin. Bij gezinnen die tussen >20 en <50% scoren gaat het vooral over (grote)deeltijdbanen.

¹⁰ De arbeidsintensiteit wordt op jaarlijkse basis berekend en gaat voor elke maand het arbeidsvolume na van alle gezinsleden op arbeidsleeftijd (18-59 jaar). Dit wordt afgezet tegen de potentiële arbeidsprestaties op gezinsniveau in de veronderstelling dat alle gezinsleden op arbeidsleeftijd een jaar lang voltijds zouden werken. Indien de gezinsleden gezamenlijk minder dan 20% van de potentiële werktijd aan de slag waren spreekt men van ‘werkarme’ gezinnen. Deze ‘low work intensity’ (<20%) wordt in het kader van de EU2020-strategie gehanteerd als een indicator voor armoede in de strijd tegen sociale uitsluiting (*Stijn Braes en Wim Herremans (2012), Low Work Intensity at Household Level, Steunpunt WSE*). Indien de gezinsleden gezamenlijk meer dan 50% van de potentiële werktijd werken spreekt men van ‘werkrijke’ gezinnen. Het gaat hier vooral over voltijdse banen en over meerdere arbeidsinkomens in het gezin. Bij gezinnen die tussen >20 en <50% scoren gaat het vooral over (grote)deeltijdbanen.

Tabel 26: De dienstenchequewerknemers naar 'werkintensiteit' van hun gezin, 2016

Potentiële werktijd	0-0.20	0.20-0.50	> 0.50	nvt/onbekend	totaal	aandeel gezinstype binnen populatie
koppels met kinderen	5,6%	19,8%	74,5%	0,1%	100,0%	52,3%
koppels zonder kinderen	7,8%	21,5%	62,4%	8,3%	100,0%	20,7%
eenoudergezin	15,5%	28,1%	56,0%	0,4%	100,0%	15,2%
alleenstaande	12,0%	19,0%	53,8%	15,3%	100,0%	9,9%
Collectief huishouden	8,1%	24,2%	61,1%	6,6%	100,0%	0,1%
overig en onbekend	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	1,8%
Alle dienstenchequewerknemers	8,3%	21,4%	66,8%	3,5%	100,0%	

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

67% of een ruime meerderheid van de gezinnen met een dienstenchequewerknemer zijn 'werkrijke' gezinnen. Met 8,3% is slechts een klein aandeel van de dienstenchequewerknemers 'werkarm'. Eén op vijf (21,4%) situeert zich daartussen. Het klein aandeel van 'werkarme' gezinnen onder de dienstenchequewerknemers wordt verklaard doordat 73% van de (meestal vrouwelijke) dienstenchequewerknemers in een koppelrelatie leeft en dus een partner heeft, waarvan de kans reëel is dat hij ook zal werken. 'Werkrijke' gezinnen zijn dan ook oververtegenwoordigd bij koppels met kinderen (74%). 'Werkarme' gezinnen zijn oververtegenwoordigd bij eenoudergezinnen (15%) en alleenstaande (12%) dienstenchequewerknemers, omdat zij als enige volwassene het (deeltijds) arbeidsinkomen binnenbrengen. We hebben geen kennis over eventuele bijkomende informele inkomsten. Dat er bij eenoudergezinnen en alleenstaanden een significant aantal werknemers voorkomen met minder dan 20% van de potentiële voltijdse arbeidstijd kan op het eerste zicht verwondering wekken. Eén van de CAO voorwaarden in het dienstenchequestelsel (conform met het arbeidsrecht in het algemeen) is dat een dienstenchequebaan normaal minstens één derde arbeidstijd van een voltijdse baan moet inhouden. Dat er toch zeer kleine deeltijdbanen kunnen voorkomen heeft te maken met twee factoren. Enerzijds wordt er in de CAO een uitzondering gemaakt voor de eerste drie maanden tewerkstelling (een soort proefperiode) waarin de dienstenchequewerknemer minder dan één derde van een voltijdse baan kan werken. Anderzijds wordt in bovenstaande tabel het arbeidsvolume gemeten op jaarbasis, waardoor dienstenchequewerknemers die slechts een kleine periode over een jaar hebben gewerkt al snel een klein arbeidsvolume zullen realiseren.

5.3. De jobs van dienstenchequewerknemers

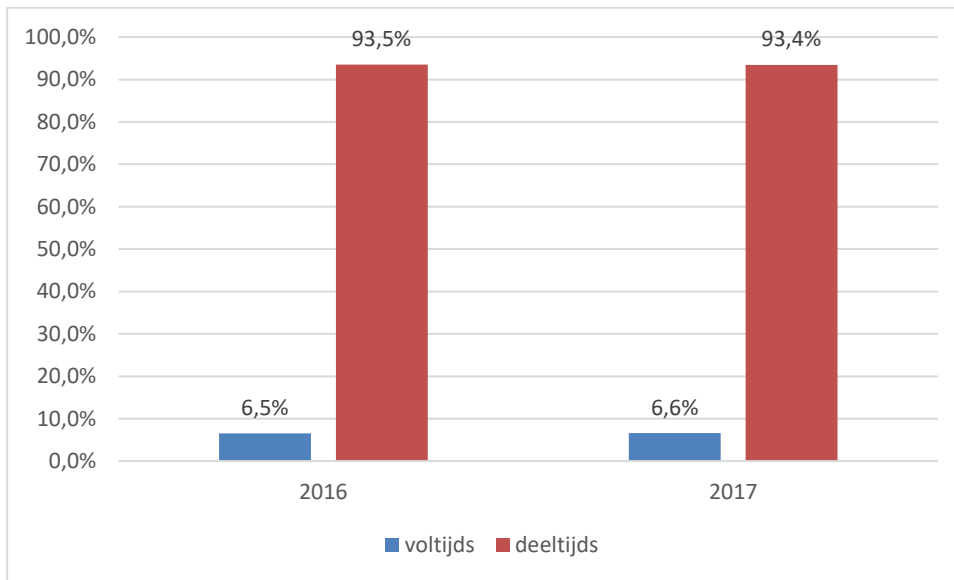
In dit hoofdstuk zoomen we in op de jobkenmerken van een dienstenchequebaan. Hierbij wordt voor de periode 2016-2017 voor elk kwartaal gekeken of er een dienstenchequejob aanwezig is. Indien een werknemer meerdere dienstenchequejobs heeft gehad in een kwartaal worden deze meerdere keren geteld. De jaargegevens geven het gemiddelde weer over de vier kwartalen. Deze werkwijze op kwartaalbasis levert een wat lager aantal dienstenchequejobs op dan de telling van het aantal dienstenchequewerknemers die actief waren gedurende minstens één uur in het dienstenchequestelsel over de loop van een gans jaar¹¹.

¹¹ bv. 92.037 werknemers gemiddeld op kwartaalbasis tegenover 102.195 op jaarbasis in 2017

5.3.1. Dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs

Liefst om en bij 93% van de dienstenchequejobs zijn deeltijdse jobs. Dit aandeel blijft vrij stabiel over 2016-2017. In het vorige jaarrapport lag het aandeel van dienstenchequewerknemers met een deeltijdbaai op 92,8% in 2013 en het steeg nog lichtjes tot 93,5% in 2016. Deeltijdse jobs zijn zwaar oververtegenwoordigd onder dienstenchequewerknemers. Onder de globale populatie loontrekkenden werkt slechts 35% deeltijds.

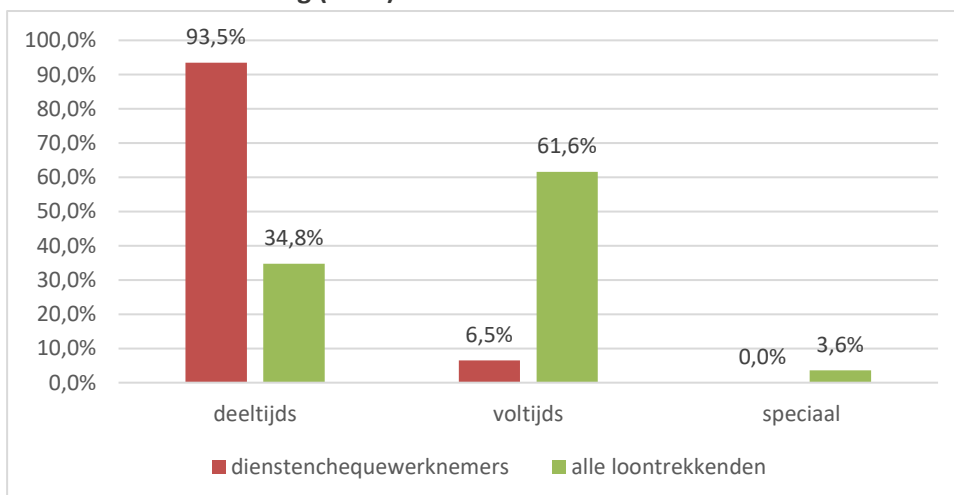
Grafiek 16: Dienstenchequewerknemers naar arbeidsstelsel 2016-2017

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Noot: berekend o.b.v. kwartaalgegevens

Grafiek 17: Dienstenchequewerknemers naar arbeidsstelsel vergeleken met de Vlaamse loontrekkende bevolking (2016)

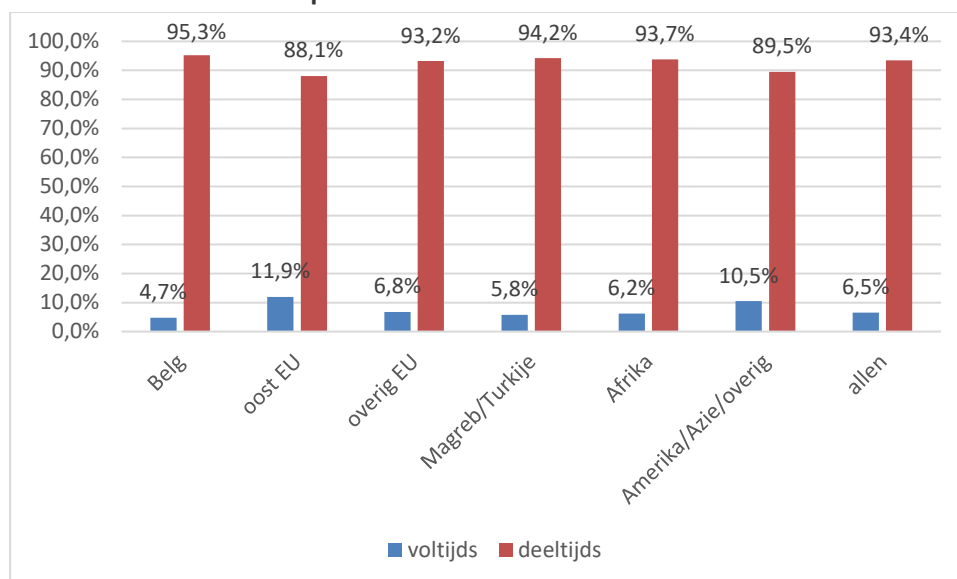

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Een verdere detaillering naar leeftijd toont quasi geen verschillen tussen jongere en oudere werknemers: op alle leeftijden wordt evenveel deeltijds gewerkt.

Naar origine of nationaliteit zijn er wel verschillen. Over alle origines wordt er in eerste instantie deeltijds gewerkt, maar personen met een Oost-Europese afkomst werken méér in een voltijdse baan (11,9%) dan werknemers van Belgische origine (4,7%). Ook werknemers met een herkomst vanuit vooral Zuid- of midden Amerika of Azië werken méér voltijds (10,5%).

Grafiek 18: Dienstenchequewerknemers naar arbeidsstelsel en naar herkomst 2017

In onderstaande tabel kijken we naar de omvang van de deeltijdbaan. De helft van deeltijds werkende dienstenchequewerknemers werken in een redelijk ‘grote’ deeltijdbaan, ofwel een 3/5de (29%) of een 4/5de (23%) baan. Ruim één of drie (35%) werkt tussen 40 en 60% van een voltijdse baan. En voor 13% is er sprake van een kleine deeltijdbaan (<40% van een voltijdse baan). Het groot aantal deeltijdbanen betekent een grote tewerkstelling in ‘koppen’, maar in voltijdse banen wordt het arbeidsvolume (in VTE) neerwaarts bijgesteld.

Dat er kleine deeltijdbanen kunnen voorkomen in de dienstenchequesector (minder dan 20% van een voltijdse baan) kan worden verklaard doordat een dienstenchequewerknemer de eerste drie maanden van zijn contract bij wijze van proefperiode minder dan één derde van een voltijdse baan kan werken enerzijds en doordat er niet het gehele kwartaal wordt gewerkt anderzijds.

Werklozen die het werk deeltijds hervatten kunnen, onder bepaalde voorwaarden, bovenop het deeltijdse nettoloon, een aanvullende uitkering van de RVA krijgen (de IGU of inkomensgarantieuitkering). Dit stelsel heeft tot doel om de werkloosheidsval voor deze situaties dicht te rijden, want de overstap van een volledige werkloosheidsuitkering naar een (laagbetaalde) deeltijdse baan kan inkomensverlies opleveren. In 2017 ontvingen gemiddeld 5.071 dienstenchequewerknemers een IGU. In 2016 waren het er 5.335. Dit komt neer op 6,4%¹² van alle deeltijds werkende dienstenchequewerknemers, wat bijna drie keer méér is dan de 2,4% rechthebbenden onder de totale deeltijdse loontrekkende populatie (cijfers 2016, gemiddelden o.b.v.

¹² 6,4% van alle deeltijds werkenden dienstenchequewerknemers, lijkt niet veel, maar indien we zouden kunnen percenteren op de groep die überhaupt gerechtigd kan zijn op een IGU, zou het percentage veel hoger liggen. We weten binnen de totale groep van dienstenchequewerknemers niet hoeveel personen uit de werkloosheid komen. Op basis van instroomcijfers hebben we wel een indicatie. Slechts 16 % van de nieuwe instroom in het stelsel komt vanuit de werkloosheid en 34% komt vanuit de inactiviteit. Deze laatste groep heeft sowieso geen recht op een IGU.

vier kwartalen). Van alle IGU's waarop Vlaamse deeltijd werkenden recht hadden in 2016 (19.495) vloeit ruim één kwart (27%) naar de dienstenchequesector. De verklaring ligt in het zeer hoog aantal deeltijd banen in deze sector.

Tabel 27: De omvang van de deeltijdbaan bij deeltijdwerkers, 2017

% reductie t.o.v. een voltijdse baan	aantal	aandeel
Deeltijdse banen		
0-<20%	532	0,6%
20-<40%	10.817	12,6%
40-<60%	30.180	35,1%
60-<80%	24.560	28,6%
80-<100%	19.907	23,1%
Deeltijd banen	85.994	93,4% (100,0%)
Voltijdse banen	6.025	6,6% (100%)
totaal	92.037	100%

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

Noot: berekend o.b.v. het gemiddelde over de vier kwartalen.

5.3.2. De dienstenchequewerknemer werkt bij meerdere klanten

Een typisch kenmerk van een dienstencheque job is dat de dienstenchequewerknemer bij meerdere klanten actief is en dit telkens voor een beperkt aantal uren. In 2018 kocht de gemiddelde gebruiker slechts voor 2,1 dienstencheques per week aan. In 2012 was dit nog 2,7 dienstencheques per week. Met de veroudering van de populatie van dienstenchequegebruikers daalt het gemiddeld verbruik, want oudere dienstenchequegebruikers consumeren gemiddeld minder dienstencheques dan gebruikers op actieve leeftijd.

Tabel 28: Het aantal dienstenchequewerknemers naar aantal klanten op maandbasis, 2017

Aantal klanten	aantallen	%
1-5	41.457	46,0%
6-10	37.102	41,1%
11-15	10.338	11,5%
16 +	1.269	1,4%
totaal	90.165	100%

Bron: Sodexo (o.b.v. boekhoudmaand), exclusief strijkwinkels, bewerking WSE

Bovenstaande tabel geeft voor 2017 het gemiddeld aantal klanten weer op maandbasis waarvoor een dienstenchequewerknemer werkt¹³. De cijfers zijn exclusief werknemers bij strijkwinkels.

46% van de dienstenchequewerknemers werkt bij 1 tot 5 klanten per maand; 41% werkt bij 6 tot 10 klanten per maand. 11% moet het werk verdelen over 11 tot 15 klanten per maand en slechts 1%

¹³ De aantallen in deze tabel wijken wat af van de aantallen opgenomen in de tijdsreeks van dienstenchequewerknemers. In deze tabel kijken we elke maand naar het aantal werkende dienstencheque werknemers en berekenen we de gemiddelde per maand. In de kernindicatoren en in deel 4 kijken we voor het aantal dienstenchequewerknemers op jaarbasis, met name elke werknemer die minstens 1 uur over het volledige jaar in het dienstenchequestelsel heeft gewerkt wordt geteld als werknemer. Deze laatste invalshoek levert een hoger aantal werknemers op omdat er over een jaar gemeten mobiliteit is onder de dienstenchequewerknemers.

heeft 16 of méér klanten per maand. Dit is conform met eerdere evaluaties, waaruit blijkt dat de steeds wijzigende huishoudsettings en de “verschillende verwachtingen” van de klant een groot aanpassingsvermogen vergen van de werknemer. Meerdere klanten betekent ook dat de werknemer mobiel dient te zijn en zich meerdere keren per week dient te verplaatsen tussen verschillende werkposten (WSE 2018; Idea Consult 2018).

5.3.3. Duurzaamheid van de jobs

In deze paragraaf kijken we naar de duurzaamheid van de job. In onderstaande tabel observeren we binnen een tijdsvenster van 5 jaar (20 kwartalen).

De job anciënniteit meet hoeveel opeenvolgende kwartalen de dienstenchequewerknemer in dienst is bij dezelfde werkgever. Bij jobanciënniteit betekent een waarde één dat de persoon slechts enkel in het eerste (referentie)kwartaal tewerkgesteld was in deze tewerkstellingsrelatie. Een jobanciënniteit van 20 kwartalen wil zeggen dat de persoon in het referentiekwartaal én in alle 19 voorgaande kwartalen tewerkgesteld was in dezelfde tewerkstellingsrelatie ¹⁴. De stelsel anciënniteit meet hoeveel opeenvolgende kwartalen de dienstenchequewerknemer in dienst is binnen de dienstenchequesector, eventueel met een wisseling tussen dienstenchequewerkgevers.

Over een periode van 5 jaar gemeten blijkt voor 2016 dat 37,5% van de dienstenchequewerknemers vijf jaar bij dezelfde werkgever tewerkgesteld was. 1 op vijf (22,6%) blijft maximaal één jaar of minder bij zijn werkgever.

De duurzaamheid van de job binnen de dienstenchequesector is wat groter dan de duurzaamheid bij dezelfde werkgever. Over een periode van 5 jaar gemeten verdwijnt 17,4% het eerste jaar uit de sector. 48% van de werknemers blijft vijf jaar in de sector.

---

¹⁴ Bij een langdurige onderbreking (4 kwartalen of meer) die vooraf ging wordt de teller van de jobanciënniteit/stelsel anciënniteit terug op 0 wordt gezet.

Tabel 29: Duurzaamheid van de job: Jobanciënniteit en stelsel anciënniteit van dienstenchequewerknemers over een periode van 20 kwartalen (5 jaar), 2016

Aantal jaren	aantal kwartalen over een periode van 5 jaar	Jobanciënniteit			Stelsel anciënniteit		
		aantal	%	Cumulatief %	aantal	%	Cumulatief %
	1	6602	6,69%		5693	5,77%	
	2	6344	6,43%		4629	4,69%	
	3	5029	5,10%		3499	3,55%	
1ste jaar	4	4350	4,41%	22,6%	3385	3,43%	17,4%
	5	4469	4,53%		3114	3,16%	
	6	3303	3,35%		2776	2,81%	
	7	2850	2,89%		2570	2,61%	
Tem 2de jaar	8	3444	3,49%	36,9%	2609	2,65%	28,67%
	9	3622	3,67%		2310	2,34%	
	10	2267	2,30%		1975	2,00%	
	11	2448	2,48%		2088	2,12%	
Tem 3e jaar	12	2607	2,64%	48,0%	2214	2,24%	37,4%
	13	2292	2,32%		1998	2,03%	
	14	1873	1,90%		1750	1,77%	
	15	1888	1,91%		1854	1,88%	
Tem 4de jaar	16	2577	2,61%	56,7%	2080	2,11%	45,2%
	17	2086	2,12%		2367	2,40%	
	18	1738	1,76%		1985	2,01%	
	19	1874	1,90%		2112	2,14%	
Tem 5de jaar	20	36962	37,48%	100%	47617	48,28%	100,0%
	Eindtotaal	98.625	100,00%		98.625	100,00%	

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (Bewerking Departement WSE)

- job anciënniteit: aantal opeenvolgende kwartalen dat de dienstenchequewerknemer in dienst is bij dezelfde werkgever.
- stelsel anciënniteit aantal opeenvolgende kwartalen dat de dienstenchequewerknemer in dienst is binnen de dienstenchequesector (eventueel met een wisseling tussen dienstenchequewerkgevers)

6. Kostprijs van het dienstenchequesysteem

De kosten voor het stelsel van de dienstencheques bestaan uit de subsidietussenkomst in de inruilwaarde van de dienstencheques zelf, de omkaderingskost in de administratie en de kost van de fiscale aftrek. Daarnaast worden, onder bepaalde voorwaarden, via het Opleidingsfonds Dienstencheques opleidingen aan dienstencheque-werknemers financieel ondersteund.

In onderstaand stroomschema worden de verschillende financiële stromen in de totale inruilwaarde, die per dienstencheque aan de erkende onderneming wordt uitbetaald, weergegeven.

*Belastingvermindering van 30% (nettokost voor gebruiker €6,30)

Gedurende de afgelopen jaren werd de spilindex meerdere keren overschreden. Dit betekent telkens dat alle cheques die worden uitgegeven vanaf de maand volgend op de overschrijding, geïndexeerd worden met 2%. De indexering van de inruilwaarde gebeurt wel slechts ten belope van 73% van de inruilwaarde, maar wordt volledig toegewezen aan de overheidsbijdrage. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de indexeringen van de afgelopen jaren en de invloed op de subsidiewaarde.

Indexoverschrijding in maand:	Geïndexeerde subsidiewaarde vanaf de maand volgend op de indexoverschrijding
Mei 2016	13,36
Mei 2017	13,69
Augustus 2018	14,02

Tabel 12 Indexeringen 2016-2018 (bron: WSE)

In totaal bedraagt de bruto-kost voor het Vlaamse dienstenchequestelsel €1.301 miljoen in 2017. Voor 2018 bedraagt de bruto-kostprijs €1.167 miljoen, exclusief de kostprijs van de fiscale aftrek en de kosten van het Opleidingsfonds die nog niet beschikbaar zijn. De cijfers per type kost worden

weergegeven in onderstaande tabel. Bij de berekening van de bruto-kostprijs werd eveneens rekening gehouden met de dienstencheques die door de erkende ondernemingen ingediend werden voor terugbetaling in het kader van de regeling “moederschapshulp ten gunste van vrouwelijke zelfstandigen”.

Tabel 30: Uitgaven voor dienstencheques

Kost	2016	2017	2018
Financiële tussenkomst (subsidie) (inclusief indexering)	€ 1.109 mln.	€ 1.109 mln.	€ 1.159 mln.
Omkaderingskosten ¹⁵	€ 8,86 mln.	€ 8,57 mln.	€ 7,78 mln.
Kostprijs van de fiscale aftrekbaarheid ¹⁶	€ 172,32 mln.	€ 180,75 mln.	ntb ¹⁷
Opleidingsfonds Dienstencheques ¹⁸	€ 1,86 mln.	€ 2,64 mln.	ntb ¹⁹
Totale bruto-kostprijs	€ 1.292 mln.	€ 1.301 mln.	.

bron: WSE

De groei van de omvang van het stelsel uit zich ook in een toename van de subsidiekost van het stelsel. Omwille van de indexeringen de afgelopen jaren, wordt de subsidielast voor de overheid zelfs proportioneel zwaarder.²⁰

De administratiekost daalt daarentegen licht, als een gevolg van de specifieke contractuele afspraken met de uitgiftemaatschappij. Bij het Opleidingsfonds Dienstencheques stellen we een stijging vast van de effectieve benutting van de toegekende budgetten, dit ten gevolge van de wijziging aan de regelgeving vanaf budgetjaar 2017, waarbij enkel nog een budget werd toegekend indien een onderneming effectief actief was op de Vlaamse dienstenchequemerket, door een minimum van 2.000 ingediende dienstencheques op te leggen.

De kostprijs van de fiscale aftrek stijgt minder sterk dan de totale subsidiekost omwille van het fiscale plafond²¹. Hierdoor weegt de groei van het aantal aangekochte cheques enkel effectief door op het budget als de extra cheques onder het fiscale plafond van de gebruiker vallen.

¹⁵ Ten opzichte van het vorige rapport wordt nu gekeken naar welke kosten in het jaar gemaakt worden en niet in welk jaar ze boekhoudkundig verwerkt worden.

¹⁶ De cijfers zijn gebaseerd op de federale middelenbegroting van begrotingsjaar 2019 gepresenteerd in de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers op 28/11/2018. Voor inkomstenjaar 2018 (aanslagjaar 2019) zijn de belastingaangiften nog niet verwerkt en zijn er dus nog geen cijfers beschikbaar.

¹⁷ Voor 2018 zijn nog geen cijfers ter beschikking

¹⁸ Enkel de effectieve benutting van de toegekende budgetten wordt meegerekend in de bruto-kostprijs.

¹⁹ Voor 2018 zijn nog geen definitieve cijfers beschikbaar, aangezien de ondernemingen nog dossiers kunnen indienen tot 30 juni 2019.

²⁰ 2016 is een afwijkend jaar omdat hierin ook nog aanrekeningen door de RVA gebeurd zijn voor het beheer van het federale stelsel tot eind 2015.

²¹ Aanslagjaar 2019: €1.467 per gebruiker (equivalent van 163 dienstencheques)

7. Bijlagen

7.2. Bijlage 1: Profiel van alle werkenden, Vlaanderen 2013-2016

	2013		2016	
	n	%	n	%
allen	2738161	100,0%	2806903	100,0%
geslacht				
Man	1474851	53,9%	1496783	53,3%
vrouw	1263298	46,1%	1310120	46,7%
leeftijd				
1-17	3775	0,1%	2253	0,1%
18-24	194977	7,1%	186878	6,7%
25-49	1728858	63,1%	1716056	61,1%
50-64	754866	27,6%	837650	29,8%
65-79	50327	1,8%	58423	2,1%
80=>	5346	0,2%	5644	0,2%
herkomst				
Belg ²²	2104693	76,9%	2160230	77,0%
oost EU	45483	1,7%	62495	2,2%
overig EU	185928	6,8%	208497	7,4%
Magreb en Turkije	87609	3,2%	102180	3,6%
Afrika	24426	0,9%	30790	1,1%
Overige herkomst	46199	1,7%	57444	2,0%
onbekend	243811	8,9%	185268	6,6%
type_huishouden				
Gehuwd paar met kinderen	1197554	43,7%	1161361	41,4%
Gehuwd paar zonder kinderen	390955	14,3%	400260	14,3%
Ongehuwd paar met kinderen	314993	11,5%	354989	12,6%
Ongehuwd paar zonder kinderen	230733	8,4%	252620	9,0%
Eenoudergezin	213718	7,8%	221837	7,9%
Eenpersoonshuishouden	337815	12,3%	357701	12,7%
Collectief huishouden	2756	0,1%	2692	0,1%
Overige huishoudens/onbekend	49627	1,8%	55444	2,0%

²² De groep die zeker geen waarde heeft op vreemde herkomst/vreemde nationaliteit maar waarvoor geen volledige info beschikbaar is wordt bij de groep Belgen gerekend.

7.3. Bijlage 2: Onderwijsgegevens in het datawarehouse KSZ

Een kwalitatieve onderwijsvariabele ontbreekt evenwel tot op vandaag bij het datawarehouse. De KSZ beschikt over een aantal partiële onderwijsvariabelen, gebaseerd op data van een hele reeks (onderwijs)instellingen. Voor Vlaanderen zijn dit de LED databank (Ahovoks) en data van arbeidsbemiddelingsinstantie VDAB. Vermits deze databanken relatief recent werden opgericht, zijn de data redelijk volledig voor de jongere generaties, maar voor de oudere leeftijdsgroepen kennen zij een substantieel aantal missing waarden. Zo omvat de onderwijsvariabele die de KSZ leverde op basis van de ISCED classificatie (International Standard Classification of Education, een internationale onderwijsindeling van de UNESCO) voor het jaar 2016 liefst voor 82% missing waarden voor de dienstenchequewerknemers. Bij de <30 jarigen daalt dit naar 34%, bij de 30-39 jarigen is dit 80% en voor de 40 plussers stijgt dit tot méér dan 90% (zie tabel).

Tabel: Onderwijsniveau van dienstenchequewerknemers obv de ISCED classificatie, 2016

onderwijsniveau	<30	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+	allen
0 en 9 missing	5535	21322	26021	23269	4565	125	2	80839
1 laaggeschoold	4848	1912	948	525	112	4	0	8349
2 middengeschoold	5713	3116	5	6	1	0	0	8841
3 hooggeschoold	230	316	38	12	0	0	0	596
Eindtotaal	16326	26666	27012	23812	4678	129	2	98625
onderwijsniveau	<30	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+	allen
0 en 9 missing	33,9%	80,0%	96,3%	97,7%	97,6%	96,9%	100,0%	82,0%
1 laaggeschoold	29,7%	7,2%	3,5%	2,2%	2,4%	3,1%	0,0%	8,5%
2 middengeschoold	35,0%	11,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	9,0%
3 hooggeschoold	1,4%	1,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
Eindtotaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Het Steunpunt Werk heeft momenteel binnen hun opdracht voor het datawarehouse, een project lopende om een methodologie te ontwikkelen voor een verbeterde onderwijsvariabele op basis van alle in het Datawarehouse beschikbare onderwijsgegevens in combinatie met de census gegevens 2011. De CENSUS is een momentopname op 1 januari 2011 van alle inwoners van het Belgisch grondgebied, waarbij onder meer gevraagd wordt naar het scholingsniveau. Die informatie kan worden aangevuld en geactualiseerd via de gegevensbanken van de verschillende gemeenschappen (onder andere via LED en Saturn, d.i. de Waalse LED, de gegevens van de Cref en via de publieke arbeidsbemiddelingsdiensten (VDAB, Actiris, Forem en ADG). Deze methodologie moet het aantal missing waarden voor (de oudere leeftijdsgroepen) substantieel doen dalen. In haar socio-economische monitoring heeft de FODWASO deze methodologie voor het eerst gehanteerd. Via deze methode hebben ze voor bijna 90% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar onderwijsgegevens teruggevonden (zie Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Unia, Socio-economische Monitoring: Arbeidsmarkt en origine 2017).

Dit betekent dat voor de volgende jaren een verbeterde onderwijsvariabele beschikbaar zal komen in de KSZ databanken. Het is echter afwachten of dit een groot effect gaat hebben voor de dienstenchequewerknemers. Allicht wordt het groot aantal missings, ook bij jongeren, verklaard door het hoge aandeel buitenlandse werkkrachten in het dienstenchequestelsel, waarvoor er sowieso in de

officiële onderwijsdatabanken geen goede onderwijsregistraties bestaan. Dit euvel zal niet verholpen worden door een verbeterde onderwijsvariabele. Daarom dat monitoring van het scholingsniveau op basis van administratieve gegevens problematisch zal blijven voor deze specifieke populatie van dienstenchequewerknemers, zodat we allicht moeten terugvallen op enquêtegegevens. Zo geeft een recente enquête van Idea Consult (2018) aan dat 47% van de dienstenchequewerknemers ten hoogste een diploma lager secundair onderwijs heeft behaald Idea Consult, De dienstencheques 360° doorgelicht, in opdracht van Federgon, 2018). Laaggeschooldheid is dus zeker een belangrijk kenmerk van deze populatie.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid
Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56

dienstencheques@vlaanderen.be
www.werk.be

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Uitgave

Juni 2019
Depotnummer: D/2019/3241/182

DEPARTEMENT
WERK &
SOCIALE
ECONOMIE

